

“DE WITTE NORM”

Een onderzoek naar het effect van etnische afkomst op geloofwaardigheid

Afbeelding 1. Overgenomen uit "Part 2 More Dutch Stereotypes: How true are they?" van Lynelle Barrett, 2014 (<http://www.pcilanguages.com/wp-content/uploads/2014/01/stereotypes.jpg>). Copyright 2014, L. Barrett.

Floor Rieter
3698300

Utrecht 16-11-2015

Masterscriptie – Communicatie, Beleid en Management
Universiteit Utrecht – Utrechtse School voor Bestuurs- en Organiseringswetenschap

Begeleider: dr. M.H. (Madelinde) Winnubst
Tweede lezer: dr. P.A.H. (Pauline) Hörmann

Voorwoord

Eind januari begon het scriptietraject – waar wil je je onderzoek over doen? Een half lang in het teken van enkel de scriptie en dan ben je student af. Ik had al snel inspiratie voor een onderwerp – een artikel over het effect van accent op *remembrance* en *liking* van de vertelde boodschap – maar hoe ga je daar een scriptie over schrijven?

Na veel meetings met studiegenoten en begeleider, vooronderzoek en wijzigingen ben ik gekomen tot het gekozen onderwerp van mijn scriptie – het effect van etnische afkomst op geloofwaardigheid. Vooral de rapporten van Andriessen en collega's (2010; 2014) over discriminatie op basis van naam en accent die met bepaalde etnische afkomst worden geassocieerd hebben mij geïnspireerd. Als men namelijk discrimineert op naam en accent die met een bepaalde etnische afkomst worden geassocieerd – kan dat dan ook zo zijn voor andere aspecten die passen bij deze etnische afkomst?

November 2015 is het dan eindelijk zo ver, een afgeronde masterscriptie. Ik zeg eerlijk, ik heb een ontzettende haat-liefde verhouding met deze scriptie gekregen. Aan de ene kant heb ik er ontzettend veel kopzorgen om gehad (waarin ik gelukkig gesteund ben door vrienden en familie), aan de andere kant heb ik wel veel geleerd – over zowel mezelf als het onderwerp en ben ik trots op het resultaat!

Een masterscriptie – het resultaat van maanden onderzoek en het eind van mijn master Communicatie, Beleid en Management aan de Utrechtse School voor Bestuurs- en Organisatiewetenschap, waar ik met veel plezier deel van uit heb mogen maken.

Ik wil van de gelegenheid gebruik maken om mijn vrienden en familie te bedanken voor de maanden van steun en hulp als ik weer eens met de handen in het haar zat. Maar ook voor het meedelen in mijn enthousiasme bedankt - jullie zijn fantastisch! Mijn oom Hans wil ik in het bijzonder bedanken voor het voorzien van feedback vanuit het verre Frankrijk.

En natuurlijk wil ik mijn begeleider Madeline Winnubst bedanken voor haar waardevolle feedback en geduld. Jouw enthousiasme over dit onderzoek en de gesprekken die we erover hebben kunnen voeren hebben mij zeker in de laatste fase gemotiveerd, bedankt!

Floor Rieter

Samenvatting

In dit onderzoek stond het effect dat etnische afkomst heeft op de geloofwaardigheid van een presentator van voormalig nieuwsprogramma NOS op 3 centraal. Het onderzoek is explorerend en kwalitatief van aard. Om het effect te onderzoeken dat etnische afkomst heeft op geloofwaardigheid is de volgende hoofdvraag opgesteld:

Wat is het effect van de etnische afkomst van een presentator van het nieuwsprogramma NOS op 3 op zijn geloofwaardigheid?

Er wordt ook een viertal deelvragen behandeld die in dienst staan van de hoofdvraag:

- 1. Hoe wordt het concept van etnische afkomst geduid in de wetenschappelijke literatuur?*
- 2. Hoe wordt het concept van geloofwaardigheid geduid in de wetenschappelijke literatuur?*
- 3. Hoe geloofwaardig worden de presentators van het nieuwsprogramma NOS op 3 geacht door de respondenten?*
- 4. In hoeverre wordt het nieuwsprogramma NOS op 3 als geloofwaardig geacht door de respondenten?*

Het onderzoek is opgedeeld in een literatuurstudie en een empirisch onderzoek. De literatuurstudie maakt het mogelijk om de eerste twee deelvragen te beantwoorden. Op basis van de literatuur wordt er in dit onderzoek bij etnische afkomst gesproken over land van herkomst en de uiterlijke implicaties van het desbetreffende land van herkomst. Uit deze literatuurstudie is ook gebleken dat er in Nederland sprake is van een 'witte norm' – afwijken van deze norm kan negatieve gevolgen hebben (Ghorashi, 2006, p. 30; Verkuyten, 2010, p. 72).

Het empirisch onderzoek bestaat uit een experiment en semi-gestructureerde interviews. Voor het experiment is een tweetal fragmenten van voormalig nieuwsprogramma NOS op 3 gemanipuleerd waardoor er een set fragmenten was waar de presentator meteen te zien was en een set fragmenten waarbij de presentator pas aan het eind te zien was. Middels semi-gestructureerde interviews werden respondenten gevraagd om de presentators op

hun geloofwaardigheid te beoordelen (op basis van 10 aspecten van geloofwaardigheid zoals genoemd in de literatuur (O’Keefe, 2002)).

In de resultaten van het onderzoek is te zien dat de presentators als ongeveer even geloofwaardig worden beoordeeld door de respondenten, de manieren waarop de respondenten tot deze beoordelingen zijn gekomen verschillen echter wezenlijk. De geloofwaardigheid van de presentator van Nederlandse afkomst is voornamelijk gebaseerd op zijn ‘gewone Nederlandse’ uiterlijke kenmerken en presentatie. Bij de presentator van Marokkaanse afkomst is echter te zien dat zijn geloofwaardigheid voor de respondenten meer gebaseerd is op zijn functie als presentator van een nieuwsprogramma van de NOS – een organisatie die zij als betrouwbaar zien.

Uit het onderzoek kan de volgende conclusie worden getrokken: wanneer een presentator van NOS op 3 een etnische afkomst heeft die buiten de Nederlandse ‘witte norm’ valt, hij als minder geloofwaardig wordt beoordeeld dan een presentator van een etnische afkomst die binnen deze ‘witte norm’ valt.

Dit onderzoek is niet uitgevoerd in opdracht van de NOS en is dan ook niet verbonden aan de NOS of de genoemde werknemers van de NOS. De keuze voor de gebruikte fragmenten is puur gebaseerd op het dienen van de doelen van het onderzoek. Daarbij claim ik ook geenszins een oplossing te vinden voor genoemd "probleem". Ik tracht enkel om een bepaalde gedachtegang bloot te leggen op basis van interviews met een beperkte groep respondenten (zoals gebruikelijk voor exploratief kwalitatief onderzoek).

Inhoudsopgave

1. Inleiding	8
2. Theoretisch kader	11
2.1 <i>Etnische afkomst</i>	11
2.1.1 Definitie van etniciteit	11
2.1.2 Problematiek van etniciteit in Nederland	13
2.1.3 Etniciteit in een Amerikaanse context	15
2.1.4 Ethnocentrisme	20
2.1.5 Implicaties van etnische afkomst voor het onderzoek	21
2.2 <i>Geloofwaardigheid</i>	22
2.2.1 Expertise en trustworthiness	22
2.2.2 Elaboration Likelihood Model	25
2.2.3 Gelijkenis als factor van geloofwaardigheid	27
2.2.4 Geloofwaardigheid van het nieuws	28
2.2.5 Implicaties van geloofwaardigheid voor het onderzoek	28
2.3 <i>Relatie tussen etnische afkomst en geloofwaardigheid</i>	29
2.3.1 Etnische afkomst en geloofwaardigheid in de wetenschappelijke literatuur	29
2.3.2 Implicaties voor het onderzoek	31
3. Methode	32
3.1 <i>Literatuurstudie</i>	32
3.2 <i>Empirisch onderzoek</i>	33
3.2.1 Experiment	34
3.2.2 Semi-gestructureerd interview	40
3.3 <i>Analyse</i>	41
3.4 <i>Kwaliteitscriteria</i>	41
4. Resultaten	44
4.1 <i>Scores van de presentatoren op source credibility</i>	44
4.1.1 Experiment groep 1 presentator 1 (Mustafa Marghadi)	45
4.1.2 Experiment groep 1 presentator 2 (Biem Buijs)	46
4.1.3 Experiment groep 1 – verschil tussen de presentatoren	47
4.1.4 Experiment groep 2 presentator 1 (Mustafa Marghadi)	48
4.1.5 Experiment groep 2 presentator 2 (Biem Buijs)	49
4.1.6 Verschillen in gemiddeldes in het experiment bij groep 1 en 2	50
4.1.7 Scores van de geloofwaardigheid van NOS op 3	53
4.2 <i>Commentaren respondenten op presentatoren Marghadi en Buijs</i>	53
4.2.1 Source credibility Mustafa Marghadi	54
4.2.2 Source credibility Biem Buijs	58
4.2.3 De meest geloofwaardige presentator	63
4.2.4 <i>Source credibility</i> van de presentators en de implicaties hiervan	65
4.2.5 Geloofwaardigheid van NOS op 3	66
5. Conclusie en discussie	69
5.1 <i>Conclusie</i>	69
5.2 <i>Discussie</i>	72
Bibliografie	74
Bijlagen	81
<i>Bijlage I – Overzicht screenshots van de fragmenten.</i>	81
<i>Bijlage II – Vragenlijst</i>	99
<i>Bijlage III – Codeboom per presentator</i>	102

1. Inleiding

Hoewel discriminatie en etnisch profileren op basis van afkomst of uiterlijk bij wet verboden is, is te zien dat dit toch nog steeds gebeurt in de Nederlandse maatschappij (Mutsaers, 2015; Open Society Justice Initiative, 2013). De Nederlandse politie zou bijvoorbeeld buitenproportioneel vaak mensen van buitenlandse afkomst controleren waardoor de statistieken worden vervormd (Mutsaers, 2015). Dergelijk gedrag bij een landelijke institutie als de politie, maar ook in de media, draagt bij aan stereotypen en stigmatisering – wat als gevolg heeft dat men zulke stereotypen voor waar kan aannemen (Shadid, 2008, 2009; Koemans, 2010; Open Society Justice Initiative, 2013).

Door stigmatisering en het versterken van stereotypen betreft mensen van buitenlandse afkomst door de politie en in de media kunnen dergelijke stereotypen voor waarheid worden aangenomen. Zo is te zien dat mensen met een accent dat niet als ‘passend’ wordt opgevat binnen een bepaald land – bijvoorbeeld een ‘Marokkaans’ accent in Nederland – als gevolg heeft dat deze mensen worden gediscrimineerd in de zin dat ze minder minder betrouwbaar overkomen (Lev-Ari & Keysar 2010; Andriessen et al, 2010; Andriessen et al, 2014).

Het doel van mijn onderzoek is om het effect te onderzoeken dat etnische afkomst heeft op iemands geloofwaardigheid. Mijn onderzoek zal geenszins representatief zijn voor de Nederlandse samenleving, maar mijn verwachting is dat ik wel kan aantonen dat etnische afkomst en uiterlijke kenmerken een rol spelen in de beoordeling van mensen als het gaat om hun geloofwaardigheid.

Om het effect van etnische afkomst te onderzoeken heb ik een kwalitatief onderzoek uitgevoerd dat explorierend is van aard. Ik heb er hierbij voor gekozen om de presentatoren van een nieuwsprogramma centraal te zetten, omdat het voor een nieuwsprogramma van belang is dat wat wordt gepresenteerd voor waar wordt aangenomen (Van Ginneken, 1998, p. 159; Burton, 2005, p. 251). Om het onderzoek uit te voeren heb ik de volgende hoofdvraag opgesteld:

Wat is het effect van de etnische afkomst van een presentator van het nieuwsprogramma NOS op 3 op zijn geloofwaardigheid?

De deelvragen die mijn hoofdvraag ondersteunen zijn:

- 1. Hoe wordt het concept van etnische afkomst geduid in de wetenschappelijke literatuur?*
- 2. Hoe wordt het concept van geloofwaardigheid geduid in de wetenschappelijke literatuur?*
- 3. Hoe geloofwaardig worden de presentators van het nieuwsprogramma NOS op 3 geacht door de respondenten?*
- 4. In hoeverre wordt het nieuwsprogramma NOS op 3 als geloofwaardig geacht door de respondenten?*

Relevantie

Voor een onderzoek is van belang dat het zowel maatschappelijk-, als wetenschappelijk relevant is – dat het wat toevoegt aan de maatschappij en het wetenschappelijk discours.

Maatschappelijke relevantie

In Nederland is te zien dat etnische afkomst effect heeft op bijvoorbeeld sollicitatieprocedures – waar je met een niet Nederlands klinkende naam of accent een kleinere kans hebt om aangenomen te worden – maar het is ook te zien in het etnisch profileren van de politie (Andriessen et al., 2010; Andriessen et al., 2014; Mutsaers, 2015). Door onderzoek te doen naar het effect dat etnische afkomst heeft op de vermeende geloofwaardigheid van presentators van een nieuwsprogramma tracht ik inzicht te bieden in onderbewuste vooroordelen die in Nederland spelen. Inzicht in dergelijke vooroordelen kan mogelijk van pas komen bij organisaties als de landelijke politie – wanneer men namelijk inzicht heeft in vooroordelen, is het ook mogelijk deze te bestrijden.

Wetenschappelijke relevantie

Er is veel geschreven over het effect van uiterlijke kenmerken (zoals huidskleur) in de Verenigde Staten, maar in Nederland worden zaken als ‘ras’ (of de implicaties van de uiterlijke kenmerken van ras) in de wetenschappelijke literatuur grotendeels vermeden (Wekker, 2002, p. 30). Er wordt in Nederland vooral geschreven over discriminatie op basis van religie en land van afkomst, maar uiterlijke kenmerken worden hierin veelal niet meegenomen (Andriessen et al, 2010; Van der Valk, 2012; Andriessen et al, 2014).

Met mijn onderzoek tracht ik een bescheiden bijdrage te leveren aan het Nederlandse discours aangaande etnische afkomst en de uiterlijke implicaties hiervan.

Leeswijzer

Na de inleiding volgt het tweede hoofdstuk; de literatuurstudie waarin ik aan de hand van de *sensitizing concepts* etnische afkomst en geloofwaardigheid de eerste twee deelvragen kan beantwoorden: *hoe wordt het concept van etnische afkomst danwel geloofwaardigheid geduid in de wetenschappelijke literatuur?* In het derde hoofdstuk wordt de onderzoeksmethode die ik in dit onderzoek hanteer uiteengezet. Het vierde hoofdstuk bestaat uit een overzicht van de resultaten van het onderzoek. Aan de hand van de analyse van de resultaten is het mogelijk om de derde en vierde deelvraag te beantwoorden: *hoe geloofwaardig worden de presentatoren van het nieuwsprogramma NOS op 3 geacht door de respondenten?* en *in hoeverre wordt het nieuwsprogramma NOS op 3 als geloofwaardig geacht door de respondenten?* Tot slot volgt de conclusie, waarin ik antwoord geef op de hoofdvraag van het onderzoek en ik sluit af met de discussie.

2. Theoretisch kader

De centrale concepten binnen mijn onderzoek zijn het concept etnische afkomst en het concept van geloofwaardigheid. In dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe deze concepten kunnen worden geduid in de wetenschappelijke literatuur.

2.1 Etnische afkomst

Het onderwerp van dit onderzoek is het effect van de etnische afkomst van een presentator van een nieuwsprogramma op zijn of haar geloofwaardigheid. Om etnische afkomst te operationaliseren zullen eerst enkele opvattingen van etniciteit worden belicht om etniciteit vervolgens te problematiseren. Vervolgens wordt de Nederlandse opvatting betreft etniciteit tegen de Amerikaanse opvatting van etniciteit gezet en uitgelicht welke inzichten uit de Amerikaanse context nuttig zijn voor het onderzoek. Het hoofdstuk wordt afgesloten met de implicaties die etnische afkomst heeft voor het onderzoek.

2.1.1 Definitie van etniciteit

Voor het operationaliseren van etnische afkomst is het van belang om eerst een werkbare definitie van etniciteit te komen. Wolf en Dahhan (2014) omschrijven etniciteit als “een sociaal-culturele identiteit, die een bepaalde groep mensen of bevolkingsgroep verbindt” (p.5) en in Nederland wordt etniciteit dan vooral bepaald aan de hand van het land van herkomst. Wolf en Dahhan (2014, p. 5) hanteren de definitie van het Centraal Bureau voor de Statistiek waarin het land van herkomst kan worden gezien als het land waar iemand geboren is, maar ook als het land waar tenminste een van de ouders geboren is. Verkuyten (2010) meent dat etniciteit te maken heeft met een gemeenschappelijke oorsprong, afstamming of geschiedenis van een groep. Verkuyten (1999, p. 44) legt in zijn definitie, net als Wolf en Dahhan (2014) de nadruk op afkomst en dan met name op het *land* van afkomst.

De problematiek bij de definitie van Wolf en Dahhan (2014) ligt in het feit dat zodra het gaat om het geboorteland van een van de ouders, iemand dus een dubbele afkomst kan krijgen. Wanneer iemand bijvoorbeeld een vader heeft die in Nederland geboren is en een moeder die in Marokko geboren is, hij of zij zowel een Nederlandse als Marokkaanse etniciteit zou hebben. Shadid (1998, p. 48) erkent dit probleem en meent dat kinderen van

immigranten tussen twee etnische groepen inzitten; het land van herkomst en het land waar ze nu verblijven.

Shadid (2008) erkent de problematiek van etniciteit in zijn definitie; etniciteit verwijst volgens Shadid (2008, p. 1) naar de specifieke eigenschappen van een etnische groep. Een etnische groep kan echter in de praktijk naar een groep op basis van raciale, linguïstische, culturele, en nationale overeenkomsten of combinaties hiervan. In de definitie van Shadid (2008) komt naar voren dat etniciteit uit een groot aantal kenmerken kan bestaan. Dat etniciteit geduid kan worden aan de hand van meerdere kenmerken blijkt ook uit de definitie die Nagel (2003, p. 43) hanteert; zij meent dat etniciteit wordt bepaald door overeenkomsten in huidskleur, taal, religie, cultuur, en nationale (of geografische) herkomst.

Roosens (1998, p. 84) definieert een etnische groep als een verzameling van individuen die zich van andere soortgelijke groepen onderscheidt door een sociale grens die bestaat uit genealogische en historische trekken die eigen zijn aan de betrokken groep. Roosens (1998, p. 84) legt de nadruk dus enerzijds op gemeenschappelijke afkomst, anderzijds legt hij de nadruk op uiterlijke (genealogische) kenmerken. De implicatie van gemeenschappelijke uiterlijke kenmerken als onderdeel van etniciteit is er een die in het Nederlandse discours wordt vermeden aangezien dit doet denken aan ras (Wekker, 2002, p. 30). Ras herinnert namelijk aan de Tweede Wereldoorlog en de Holocaust waarin ras werd gebruikt als reden voor discriminatie en genocide (Wekker, 2002, p. 30; Essed & Trienekens, 2008, p. 55; Walsh, 2013, p. 109). Walsh (2013, p. 110) toont echter aan dat genocide op basis van afkomst en uiterlijke kenmerken nog steeds voorkomt, al gebeurt dit dan niet op basis van ras, maar worden het etnische zuiveringen genoemd.

Aan de hand van de bovenstaande definities is te zien dat er een debat bestaat in het wetenschappelijk discours betreft etniciteit. In de definities van Verkuyten (1999, p. 44) en Wolf en Dahhan (2014, p. 5) wordt de nadruk gelegd op het land van herkomst. Shadid (2008, p. 1) geeft aan dat land van herkomst inderdaad basis kan zijn voor een etnische groep, maar hij noemt ook raciale, linguïstische en religieuze overeenkomsten als mogelijke basis van een etnische groep. In de definities van Roosens (1998, p. 84) en Nagel (2003, p. 30) komen uiterlijke kenmerken ook naar voren als basis voor een etnische groep en mijns inziens is dit ook een belangrijk aspect van etniciteit.

De definitie van etniciteit die in dit onderzoek wordt gehanteerd is dat etniciteit kan worden bepaald aan de hand van een aantal kenmerken; te weten land van herkomst, religie, taal, maar ook uiterlijk. Zo kan een bepaald land van herkomst namelijk uiterlijke implicaties hebben die niet los van elkaar kunnen worden gezien. Ik sluit me met deze definitie van etniciteit vooral aan bij Shadid (2008) en Roosens (1998) en ik ben dan ook van mening dat de definities die Verkuyten (1999) en Wolf en Dahhan (2014) tekortschieten door uiterlijke kenmerken niet in hun definitie op te nemen. Het duiden van etniciteit is niet eenvoudig, toch is het zinvol om etniciteit wel te gebruiken voor mijn onderzoek waarbij ik me bewust ben van de problematiek betreft etniciteit.

2.1.2 Problematiek van etniciteit in Nederland

Wekker (2002, p. 30) meent dat 'ras' geen betekenis meer heeft in Nederland, maar dat zaken als 'kleur' en andere uiterlijke kenmerken nog zeker een rol spelen. In een land waar 'wit' de norm is, zal het altijd uitmaken of je wel of niet van deze 'norm' afwijkt (Wekker, 2002, p. 30; Ghorashi, 2006, p. 30; Verkuyten, 2010, p. 56; Wang, 2006; Araujo & Maeso, 2015). Hoewel discriminatie op basis van uiterlijke kenmerken officieel niet is toegestaan in Nederland is hier nog altijd sprake van (Andriessen et al, 2010; Andriessen et al, 2014).

Mensen zijn constant bezig met het indelen van anderen in sociale categorieën waarbij lidmaatschap van een dergelijke groep bepaalde waarden met zich meedraagt (Shadid, 1998, p. 164). Een van de belangrijkste aspecten van het lidmaatschap van een sociale categorie is dat deze groep als positief moet worden ervaren door zowel leden als niet-leden (de rest van de maatschappij) (Shadid, 1998, p. 165). Een gevolg van het positief ervaren van de eigen sociale categorie of groep is dat het gepaard kan gaan met het negatief ervaren van andere sociale categorieën (Shadid, 2005, p. 334; André, Dronkers & Fleischmann, 2008, p. 5). Wanneer iemand in Nederland zich sterkt met zijn land van herkomst identificeert (bijvoorbeeld Marokko) dan kan dat zorgen voor meer discriminatie van de dominante Nederlandse groep. Wanneer deze persoon van Marokkaanse afkomst zich echter meer met de Nederlandse groep gaat identificeren, kan dat leiden tot discriminatie vanuit de Marokkaanse groep (André, Dronkers & Fleischmann, 2008).

Het categorale denken in Nederland wijt Ghorashi (2006, p. 43) aan de sterke groeps grenzen uit de tijd van de Verzuiling; een tijd waarin iedereen deel uitmaakte van een sterk afgebakende sociale groep en zich ook niet buiten deze groep moest begeven. Ghorashi (2006, p. 43) is van mening dat etnische grenzen door het Nederlandse

categorale denken heel scherp zijn gebleven wat discriminatie in de hand werkt. Door namelijk in sterk afgebakende groepen te denken, kunnen bepaalde waarden aan deze groepen worden toegeschreven die vervolgens worden toegeschreven aan individuen die al dan niet vermoedelijk bij deze groep horen (Rath, 1991, p. 131; Shadid, 1998, p. 165; Ghorashi, 2006, p. 42).

De problematiek van het denken in categorieën is de implicatie van een sterke afbakening in de samenleving – tussen bijvoorbeeld auto- en allochtoon. Volgens het CBS (2015) is iemand een allochtoon wanneer hij of zij zelf in het buitenland geboren is of wanneer een van zijn of haar ouders in het buitenland geboren is en deze persoon zelf in Nederland. Het betreft hier de zogenaamde eerste- en tweede generatie allochtonen. Wanneer iemand dus zelf in Nederland geboren is en beide ouders ook, dan is die persoon dus een autochtoon - toch wordt er ook nog weleens gesproken van de derde generatie allochtoon (CBS, 2015). Als er al sprake is geweest van sterk afgebakende categorieën en grenzen, dan zijn die grenzen tegenwoordig steeds meer aan het vervagen. Mensen willen over het algemeen geaccepteerd worden door de maatschappij waarin zij leven, maar ze willen tegelijkertijd ook aan hun afkomst vasthouden (Shadid, 1998; Roosens, 1998).

Nagel (2003, p. 34) noemt drie redenen waarom etniciteit een complex begrip is; ten eerste is etniciteit complex omdat het een sociaal construct is. Ten tweede is etniciteit een complex begrip omdat het context afhankelijk is. Etniciteit is ten derde een complex begrip omdat het afhankelijk is van zowel de eigen subject positie als de subject positie van degene die categoriseert. Door me toe te spitsen op afkomst - een aspect van etniciteit dat niet aan verandering onderhevig is, men kan immers niet zijn afkomst veranderen - tracht ik een deel van de complexiteit die Nagel (2003) noemt weg te nemen.

Afkomst is essentieel voor het begrip etniciteit; de verwijzing naar afkomst is wat iets etnisch maakt (Weber, 1968, p. 42). Over het algemeen worden 'etnische afkomst' en 'etnische achtergrond' in het wetenschappelijk discours door elkaar gebruikt met dezelfde betekenis (Shadid, 2009). Omdat er in het wetenschappelijk discours nadruk wordt gelegd op de 'afkomst' als essentieel onderdeel van etniciteit als concept zal ik voorts spreken van de etnische afkomst van een individu. Onder de etnische afkomst versta ik het land van herkomst of waar een van de ouders geboren is waar iemand zich mee associeert. Dit houdt bijvoorbeeld in dat de NOS-presentator Mustafa Marghadi, die in Nederland geboren is, een Marokkaanse etnische afkomst heeft, aangezien hij zich hier actief mee associeert

(Algemeen Dagblad, 14 december 2014). Marghadi associeert zichzelf dus met zijn Marokkaanse afkomst, maar ook anderen associëren hem hiermee en noemen hem 'Marokkaan'. Verkuyten (2010, p. 203) geeft aan dat zogenaamde "niet-Westerse" allochtonen in Nederland nog vaak als niet-Nederlanders worden omschreven hetgeen kan leiden tot polarisatie en discriminatie.

Etniciteit is onderdeel van je sociale identiteit; je 'lidmaatschap' van een bepaalde categorie of groep (Verkuyten, 2010, p. 39). Ghorashi (2010, p. 19) omschrijft identiteit als de *narrative of the self*, het is een geconstrueerd verhaal van wie jij bent en hoe anderen jou zien en kan dus veranderen afhankelijk van de context. Het is ook op basis van identiteit dat het mogelijk is om *the Other* of Ander te construeren, Arber (2008, p. 46) meent dat de eigen identiteit wordt geconstrueerd op basis van wat je *niet* bent. Daarbij spreekt Arber (2008, p. 64) ook van een *communal identity* binnen een (Westers) land waarbij er sprake is van *White fantasy*. Deze *White fantasy* houdt in dat er een aantal identiteiten 'gepast' is een land en dat de identiteiten die hier niet in passen (de Ander) worden gezien als bedreiging van de nationale ruimte, wat kan leiden tot discriminatie (Arber, 2008, p. 65). Een voorbeeld van een gepaste identiteit in Nederland binnen de *White fantasy* is een blanke man van middelbare leeftijd met een Nederlandse afkomst, ongepast zou een man van middelbare leeftijd met een Marokkaanse afkomst zijn (Arber, 2008, p. 65; Ghorashi, 2006, p. 30).

De problematiek van de definitie- en de implicaties van etniciteit blijft niet beperkt tot de Nederlandse context, ook in andere landen kan etniciteit voor problemen zorgen. Een van de landen waarin etniciteit problematisch kan zijn is de Verenigde Staten. In het onderstaande wordt de Amerikaanse situatie weergegeven en vervolgens wordt uitgelicht welke inzichten uit de Verenigde Staten van invloed kunnen zijn op de Nederlandse situatie betreffende etniciteit en die nuttig kunnen zijn voor het onderzoek.

2.1.3 Etniciteit in een Amerikaanse context

De wijze waarop men in Nederland tegen etniciteit aankijkt, verschilt wezenlijk van de manier waarop men in de Verenigde Staten tegen etniciteit aankijkt. In het wetenschappelijk discours in de Verenigde Staten wordt de definitie van etniciteit breder genomen dan in Nederland; de nadruk ligt in de Verenigde Staten op *race*, een begrip dat in Nederland niet (meer) wordt gehanteerd (Wekker, 2002, p. 30; Devroe, 2007, p. 72). Dat wil niet zeggen dat *race* synoniem is voor etniciteit, maar deze concepten worden wel

vaak door elkaar gebruikt en zijn ook aan elkaar verbonden (Walsh, 2013, p. 109). Modood (2005, p. 55) en Bashi-Treitler (2013, p. 12) geven aan dat het grote verschil tussen *race* en etniciteit is dat *race* wordt toegeschreven aan een groep, terwijl etniciteit door een groep kan worden geclaimd en niet zozeer afhankelijk is van de ascriptie van anderen. *Race* heeft traditioneel gezien dan ook te maken met het onderverdelen van een soort op uiterlijke verschillen en komt voort uit de biologie. Groepen worden ingedeeld op fysiologische en sociale kenmerken, maar de nadruk ligt op uiterlijke kenmerken als de huidskleur (Bhopal, 2004, p.442).

Race is een begrip dat volgens meerdere auteurs is geconstrueerd ten tijde van de Verlichting in de 19e eeuw om de trans-Atlantische slavernij en de minderwaardige behandeling van niet-blanken te legitimeren (Grosfoguel & Mielants, 2006, p. 3; Walsh, 2013, p. 50; Fitzgerald, 2012, p. 108; Araujo & Maeso, 2015, p. 180). *Race* is in de Verenigde Staten en de rest van het Westen geïntroduceerd door de Europeanen en Europese Amerikanen om zich te kunnen onderscheiden van de Afrikanen die zij als slaven hielden (Hira, 2015, p. 141; Fitzgerald, 2012, p. 110).

In eerste instantie ging het bij het onderscheiden van ‘rassen’ in het Westen niet zozeer over huidskleur en andere uiterlijke kenmerken, zoals nu wel het geval is, maar over het ontbreken van een christelijke ziel bij de Afrikanen (Hill, 2008, p. 9). Omdat de Afrikanen geen ziel hadden, waren ze inferieur aan de christelijke Europeanen en Europese Amerikanen en stonden de Europeanen en Europese Amerikanen in hun recht in het houden van Afrikanen als slaven (Fitzgerald, 2012, p. 118; Araujo & Mauso, 2015, p. 33). Hoewel *race* door sommige auteurs ook biologisch wordt onderbouwd (op basis van fenotypische kenmerken als de structuur van het skelet en huidskleur), is de dominante opvatting dat *race* een sociaal construct is bedacht door Europeanen en Europese Amerikanen (Fredrickson, 2002; Walsh, 2013; Fitzgerald, 2014).

De slavernij is officieel in 1863 de Verenigde Staten afgeschaft en in theorie heeft iedereen van *all races* nu gelijke rechten en kansen in de Verenigde Staten, veel auteurs zijn het hier echter niet mee eens (Hill, 2008, p. 1; Fitzgerald, 2014, p. 133; Bangs & Davids, 2015, p. 5; Cananau, 2015, p. 2). Discriminatie is te zien in het feit dat *African-Americans* een twee keer zo grote kans hebben om werkeloos te blijven, een drie keer zo grote kans om onder de armoedegrens te leven en een zes keer zo grote kans om in de gevangenis te zitten dan blanke Amerikanen (Gurin, Sorensen, Lopez en Nagda, 2015, p. 41). Mills (1999) beschrijft *The Racial Contract* waarin hij claimt dat blanken in het Westen (en dus de Verenigde

Staten) tot een overeenkomst zijn gekomen dat zij altijd politieke, morele en wetenschappelijke macht hebben ten opzichte van niet-blanken waardoor de niet-blanken permanent een minderwaardige positie hebben. Bashi-Treitler (2013, p. 11) gaat zelfs zover om te claimen dat *African-Americans* *dé* Ander zijn in de Verenigde Staten en dat over de eeuwen andere etnische groepen zijn verheven boven de *African-Americans*. Zo werden de Italiaanse immigranten in de 19e eeuw aanvankelijk als *Black* beschouwd, maar zijn ze inmiddels verheven tot *White* (Bashi-Treitler, 2013, p. 11).

Doordat de *African-American* als *de* Ander in de Amerikaanse maatschappij wordt beschouwd, voelt hij of zij zich ook niet inherent Amerikaans - de *African-American* is *Black* voordat hij of zij Amerikaans is (Cananau, 2015, p. 2). Daarbij stellen Garner (2006, p. 3) en Cananau (2015, p. 2) dat *Americanness* gelijk staat aan *Whiteness* - een blanke Amerikaan zal zichzelf dus in de eerste plaats als Amerikaan zien, in tegenstelling tot de *African-American*. Verkuyten (2010, p. 72) geeft aan dat *White as default* een verschijnsel is in vrijwel alle Westerse landen (waaronder Nederland), waardoor blanken zichzelf in de eerste plaats als inwoner van een land zullen zien en pas daarna gaan kijken naar *race* of etniciteit.

Etniciteit speelt wel een rol in de Verenigde Staten, maar is minder van belang dan *race* is - *race* is in de Verenigde Staten nog steeds een actueel onderwerp en het belang van *race* wordt dan ook aangewakkerd door gebeurtenissen zoals in Ferguson en Baltimore waar blanke agenten buitenproportioneel vaak *African-Americans* aanhouden of neerschieten (Fasching-Varner, Reynolds, Albert & Martin, 2014). Etniciteit verwijst in de Amerikaanse context niet zozeer naar de uiterlijke kenmerken die kenmerkend zijn voor *race*. De nadruk ligt bij etniciteit in de Verenigde Staten op gezamenlijke afkomst zoals het land of de regio van herkomst (Modood, 2005; Arber, 2008; Sitwell & van Ham, 2010; Cananau, 2015).

Yang (2000, p. 42) onderscheidt drie paradigma's als het gaat om etniciteit: het primordiale-, constructivistische-, en het instrumentalistische paradigma. Het primordiale paradigma gaat uit van etniciteit als iets statisch; iets zat generatie op generatie wordt doorgegeven. Etniciteit is volgens dit paradigma dan een extensie van familiebanden die wordt doorgetrokken naar de grotere achterliggende etnische groep. Mijns inziens is het primordiale paradigma achterhaald omdat het geen rekening houdt met het feit dat groepen aan verandering onderhevig zijn als gevolg van hun sociale omgeving (Spencer, 2014, p. 100).

In het constructivistische paradigma wordt etniciteit als sociaal construct gezien. Yang (2000, p. 44) onderscheidt binnen dit paradigma een tweetal opvattingen over de manier waarop etniciteit wordt geconstrueerd. Ten eerste menen Yancey et al. (1976, p. 398) dat etniciteit ontstaat als een antwoord op veranderingen binnen een samenleving; als een tegenreactie. Yancey et al. (1976, p. 398) spreken dan over immigranten die zich in de Verenigde Staten pas actief gaan associëren met land van herkomst waardoor een ‚nieuwe’ etnische groep ontstaat. Ten tweede omschrijft Sarna (1978, pp 370-378) de vorming van etniciteit door twee condities; ascriptie en tegenslag. Ascriptie houdt in dat groepen een bepaalde naam worden opgelegd; bijvoorbeeld in Nederland waar iemand die uit Marokko komt een ‚Marokkaan’ is en een groot deel van zijn of haar andere onderscheidende eigenschappen achterwege wordt gelaten. Wanneer etnische groepen te maken krijgen met tegenslag zullen zij samen komen en zich ook meer onder deze etnische noemer verenigen, zoals land van herkomst.

De eerste opvatting binnen het constructivistische paradigma houdt dus in dat etniciteit wordt geconstrueerd wanneer mensen van een etnische groep in een andere omgeving bij elkaar komen en zich hier gaan verenigen onder een etnische noemer. De tweede opvatting houdt in dat etnische groepen een etnische noemer krijgen opgelegd van buitenaf, die deze groep daarna dan ook zal aannemen. Etniciteit kan in dit licht worden gezien als reactie op veranderingen en de spanningen die daaruit voortvloeien. Als gevolg van deze spanningen kunnen groepen grijpen naar de gemeenschappelijke overeenkomst en hun eigen *in-group* vormen, waarbij de rest van de samenleving waar zij zich in bevinden de *out-group* is.

Omdat ik van mening ben dat etniciteit een sociaal construct is, sluit ik me aan bij het constructivistische paradigma. Echter kunnen inzichten uit het instrumentalistische paradigma ook van belang zijn bij de constructie van etniciteit. Wanneer een groep zich onder een etnische noemer verenigt kan dit ook een strategische keuze zijn; dit is het uitgangspunt van het instrumentalistische paradigma.

Het instrumentalistische paradigma gaat uit van de *rational choice theory* waarin etniciteit een optie is; een manier om de sociaal-economische positie van een individu te verbeteren en om zoveel mogelijk te profiteren van mogelijke voordelen (Yang, 2000, p. 47). In de Verenigde Staten kan het economische voordelen opleveren om deel uit te maken van een etnische minderheid wanneer je een onderneming wil starten; dit zou ervoor zorgen dat veel mensen hun etnische identiteit bewust kiezen en wisselen (Yang, 2000,

p.55). Spencer (2014, p. 101) noemt nog een reden waarom mensen hun etnische identiteit bewust kunnen kiezen; een strategisch gekozen etniciteit kan niet alleen economische voordelen opleveren, ook kan men makkelijker individuele of collectieve doelen behalen door zich onder een algemene etnische noemer te verenigen.

De bewering dat men volgens de *rational choice theory* etniciteit kiest om slechts de voordelen van die etniciteit te krijgen kan in twijfel worden getrokken. Recentelijk is de discussie betreft het kiezen van eigen etniciteit opgebloeid na aanleiding van de ontdekking dat Amerikaanse activiste Rachel Dolezal *White* is in plaats van *African-American* (Van den Breemer, 2015). In de Verenigde Staten levert het meer voordelen op om *White* te zijn dan *African-American*, dus Dolezal heeft haar etniciteit niet gekozen om haar sociaal-economische positie te verbeteren zoals wel Yang's (2000, p. 47) uitgangspunt is binnen het instrumentalistische paradigma. De reden dat Dolezal heeft gekozen om als *African-American* door het leven te gaan is om het slachtofferschap van deze groep Amerikanen te ervaren (Sharfstein, 2015).

Hoewel het voorbeeld van Dolezal niet vaak voorkomt is het wel zo zijn dat men bewust voor etniciteit kiest ook al brengt het geen sociaaleconomische voordelen. Zo zien André, Dronkers en Fleischmann (2008, p. 3) dat des te meer iemand van een etnische minderheidsgroep zich mengt met de rest van de samenleving, des te meer diegene weerstand ondervindt binnen die eigen etnische groep. Kennedy (2009) ziet dat *African-Americans* die zich 'blank gedragen' en daar sociaaleconomische voordelen mee behalen binnen de *African-American community* worden gezien als *sellouts* - verraders. Hoewel er meer voor- dan nadelen vastzitten aan het *White* zijn in de Verenigde Staten, kiezen toch veel *African-Americans* ervoor om zich niet met *White* te associëren om niet als verrader bekend te staan (Kennedy, 2009).

Ook in Nederland brengt het voordelen met zich mee om *White* of blank te zijn en zo binnen de Nederlandse 'norm' te vallen, en ook in Nederland kan 'blank gedragen' van iemand van een etnische minderheidsgroep slecht vallen bij de andere leden van die etnische groep (André, Dronkers & Fleischmann, 2008). Wanneer iemand met een Marokkaanse etnische afkomst zichzelf alleen Nederlands noemt, zou dit slecht kunnen vallen bij andere mensen van Marokkaanse afkomst. Een gevolg kan zijn dat iemand door zijn of haar etnische groep wordt uitgesloten en dat weegt niet altijd op tegen mogelijke sociaaleconomische voordelen.

Dat er officieel geen onderverdeling is op uiterlijke kenmerken in Nederland, wil niet zeggen dat hier dan niet op wordt gediscrimineerd. „De Nederlandse burger is wit met een christelijke achtergrond” aldus Ghorashi (2006, p. 30) – hoe verder je hiervan afwijkt, hoe groter de kans om gediscrimineerd te worden.

2.1.4 Ethnocentrisme

Ethnocentrisme kan worden omschreven als het verschijnsel waarin de eigen groep als superieur wordt gezien aan andere groepen (Shadid, 1998, p. 34). Deze groepen kunnen bestaan uit mensen met dezelfde cultuur, maar ook uit mensen met dezelfde etnische afkomst. Shadid (1998, p. 34) geeft aan dat het onvermijdelijk is dat mensen hun eigen etnische afkomst als maatstaf nemen bij het denken over mensen met een andere etnische afkomst - men houdt dan ook zijn eigen etnische afkomst aan als referentiekader. Ethnocentrisme speelt door in het feit dat iemand van Nederlandse afkomst zichzelf in Nederland niet ziet - in de Westerse wereld wordt 'blank' als norm aangehouden wat betekent dat mensen van Nederlandse afkomst als het ware onzichtbaar zijn voor andere mensen van Nederlandse afkomst (Spencer, 2014, p. 23; Garner, 2006, p. 3; Wang, 2006, p. 12; Araujo & Maeso, 2015, p. 6).

Wanneer er sprake is van een afwijkende etnische afkomst ten opzichte van de Nederlandse etnische afkomst kan dat als gevolg hebben dat de persoon met de afwijkende etnische afkomst als Ander wordt neergezet. De Ander is in die zin dan alles wat de norm niet is; alles wat de Nederlandse etnische afkomst niet is. Wanneer de Ander wordt geassocieerd met alles wat de norm niet behelst kan dit leiden tot een *ethnic blame discourse*.

Het idee van *ethnic blame discourse* is dat een ethnocentrische gedachte in alle lagen van de samenleving door middel van gedachten en acties te zien is. Iedereen die zich in dit discours bevindt wordt aan deze gedachte blootgesteld en zal dit als routine gaan ervaren (Dixon & Linz, 2000, p. 130). In dit discours wordt de etnische Ander vaak geframed als probleem terwijl de 'etnische norm' dan wordt geframed ofwel als slachtoffer, ofwel als 'redder'. Als gevolg van dit *ethnic blame discourse* kan de cognitieve associatie ontstaan van de etnische Ander als probleem; er kan dan vorming van vooroordelen plaatsvinden en stigmatisering van de Ander. Deze framing wordt in de media doorgetrokken, waardoor de stigmatisering van de Ander op een systematisch niveau plaatsvindt (Dixon & Linz, 2000, p. 132). Het is van belang om de inzichten van Dixon en Linz (2000) in het

onderzoek mee te nemen gezien de waardevolle inzichten betreft de vooroordelen over de Ander. De etnische Ander is in Nederland *de* niet-Westerse allochtoon en door het framen van deze Ander als een probleem, bestaat het vooroordeel dat de niet-Westerse allochtoon een probleem is.

Het idee van het *ethnic blame discourse* is interessant voor dit onderzoek omdat het uitgaat van het idee dat mensen een andere etnische afkomst dan hun eigen etnische afkomst als inferieur en soms zelf als bedreiging zien. Wanneer iemand van een bepaalde etnische afkomst als inferieur aan de Nederlandse etnische afkomst wordt gezien, kan dat van invloed zijn op zijn of haar geloofwaardigheid.

2.1.5 Implicaties van etnische afkomst voor het onderzoek

Etniciteit is een complex begrip en er is geen eenduidige definitie binnen de wetenschappelijke literatuur. Te zien is namelijk dat etniciteit kan worden bepaald aan de hand van factoren als land van herkomst, religie, taal en zelfs uiterlijke factoren. Ik wil me in dit onderzoek richten op land van herkomst en de uiterlijke implicaties van dit land en niet factoren als religie en taal. Het is door bovenstaande mogelijk antwoord te geven op de eerste deelvraag: *hoe wordt het concept van etnische afkomst geduid in de wetenschappelijke literatuur?* Bij de etnische afkomst gaat het om land van herkomst en de uiterlijke kenmerken die met dit land worden geassocieerd – zoals ‘wit’ met Nederland (Ghorashi, 2006, p. 30).

Er is in Nederland sprake van categoriaal denken wat implicaties kan hebben voor de manier waarop mensen elkaar beoordelen. Zo kan een sterke identificatie met de eigen categorie of groep als gevolg hebben dat je andere categorieën of groepen als inferieur acht met discriminatie als gevolg. Wanneer iemand uit een etnische minderheidsgroep zich buiten zijn eigen categorie of groep gaat begeven kan dat tot gevolg hebben dat hij binnen die etnische groep als verrader wordt gezien en buiten deze groep (de Nederlandse maatschappij) als stereotype wordt gezien. Het behoren tot een etnische minderheidsgroep kan in Nederland leiden tot discriminatie omdat mensen aannames doen op basis van bepaalde stereotyperingen en vooroordelen over de desbetreffende etnische groep (Leurdijk, 1999; De Bruin, 2005).

De vermeende ‘norm’ in Nederland is de Nederlandse afkomst en het daarbij horende blanke uiterlijk (Ghorashi, 2006, p. 30; Verkuyten, 2010, p. 65). Wanneer iemand in

Nederland afwijkt van deze norm, door een andere etnische afkomst en daarbij horende uiterlijke kenmerken, kan dat als gevolg hebben dat men anders over deze persoon denkt. Een mogelijkheid is dat er over de persoon met de ‘afwijkende’ etnische afkomst wordt gedacht in stereotypen en vooroordelen. De vraag is of deze stereotypingen en vooroordelen zo hardnekkig zijn dat ze ook effect hebben op de geloofwaardigheid van iemand die een ‘afwijkende’ etnische afkomst heeft. In onderstaande wordt het begrip geloofwaardigheid uiteengezet en welke factoren hierbij van belang zijn.

2.2 Geloofwaardigheid

Het onderwerp van dit onderzoek is het effect van de etnische afkomst op de geloofwaardigheid van een nieuwslezer. Om geloofwaardigheid in dit onderzoek te operationaliseren worden er eerst twee factoren onderscheiden die van belang zijn bij het meten van geloofwaardigheid. Vervolgens zal het *elaboration likelihood model* worden uiteengezet en wordt aangegeven welke inzichten hiervan nuttig zijn voor het onderzoek. Tenslotte wordt aangegeven hoe er in de wetenschappelijke literatuur wordt gedacht over gelijkens tussen *communicator* en respondent en welke implicaties dit heeft voor het onderzoek.

2.2.1 Expertise en trustworthiness

Geloofwaardigheid heeft te maken met de mate waarin een bron (*communicator of source*) betrouwbaar (*credible*) is (Beesson, 2011, p. 55). Geloofwaardigheid hangt van vele factoren af bij zowel de *communicator* als bij de respondent. De vermeende geloofwaardigheid van de bron (de *source credibility*) kan worden bepaald aan de hand van twee factoren; *the expertise dimension (competence, authoritiveness)* en *the trustworthiness dimension* (Falcione, 1974; Beatty & Behnke, 1980; Bradley, 1981; O’Keefe, 2002, p. 183). De *expertise dimension* is te bepalen aan de hand van een continuüm, wat betekent dat de expertise wordt bepaald door het idee of de *communicator* volgens de respondenten in de positie is om de waarheid te weten; of de *communicator* dus over de juiste informatie zou kunnen beschikken (O’Keefe, 2002, p. 183). Dit onderzoek is gericht op de twee dimensies van geloofwaardigheid die O’Keefe (2002, p. 182) onderscheidt, aangezien *expertise* en *trustworthiness* door meerdere auteurs worden omschreven als het meest belangrijk voor de geloofwaardigheid van een *communicator* (O’Keefe, 2002; Siegrist, Earle & Gutscher, 2003; Twyman, Harvey & Harries, 2008; Brodsky, Griffin & Kramer, 2010).

O'Keefe (2002, p. 183) noemt een aantal aspecten aan de hand waarvan de *expertise dimension* van een *communicator* kan worden gemeten bij een respondent. Hoe ervaren de *communicator* is volgens de respondent; hoe geïnformeerd de *communicator* overkomt; hoe getraind de *communicator* is in zijn of haar vak; in hoeverre hij of zij gekwalificeerd is om te doen wat hij of zij doet; hoe vaardig de *communicator* is in zijn of haar vak (doet hij of zij het goed?) en tenslotte hoe intelligent een *communicator* is (O'Keefe, 2002, p. 183). Aan de hand van deze schalen kan de respondent dan aangeven waar hij of zij de *communicator* op deze schaal plaatst en in hoeverre hij of zij de *communicator* dan expertise toeschrijft.

De *trustworthiness dimension* kan net als de *expertise dimension* worden gemeten aan de hand van een continuüm op basis van een aantal schalen - bijvoorbeeld in hoeverre de *communicator* eerlijk is - of de *communicator* dus volgens de respondenten geneigd zou zijn om de waarheid te vertellen. De *source credibility* van een *communicator* hangt volgens O'Keefe (2002, p. 182) dus af van de mate van vermeende expertise en betrouwbaarheid van een bron. Het is dus wel van belang dat het gaat om *vermeende* expertise en betrouwbaarheid en dat deze afhankelijk zijn van de interpretatie hiervan bij de respondent.

Ook voor het meten van de *trustworthiness* van de bron noemt O'Keefe (2002, p. 183) een aantal aspecten. Hoe eerlijk de *communicator* is volgens de respondent; hoe betrouwbaar; hoe *open- of close minded* een *communicator* is volgens de respondent; hoe rechtvaardig een *communicator* is; hoe redelijk de *communicator* is en tenslotte hoe onzelfzuchtig de *communicator* volgens de respondent is.

Trustworthiness kan overigens worden bepaald aan de hand van een eerste indruk. Willis en Todorov (2006, p. 593) hebben op basis van hun experiment betreft de tijd die nodig is voor het vormen van een blijvende indruk geconcludeerd dat iemand als na 100 milliseconden kan bepalen of hij iemand wel of niet *trustworthy* vindt. De opvatting dat de eerste indruk in 100 milliseconden wordt gevormd wordt bevestigd door Todorov, Pakrash en Oosterhof (2009, p. 828) die daarbij benadrukken dat de indruk die na 100 milliseconden is gevormd vrijwel niet meer verandert. Deze eerste indruk staat echter niet geheel op zichzelf en bestaande voorkeuren en mogelijke vooroordelen spelen dan ook een rol bij het bepalen hoe *trustworthy* iemand is (Hall, Goren, Chaiken en Todorov, 2009, p.

75). Deze al bestaande voorkeuren en vooroordelen bij de respondent omschrijft O'Keefe (2002, p. 183) als de *communicator bias*.

O'Keefe (2002, pp 183-184) spreekt bij de respondenten van twee types van *communicator bias* - het vooroordeel dat de respondent kan hebben jegens de *communicator*; een *knowledge bias* en *reporting bias*. Dit betekent dat de *expertise dimension* van een communicator afhankelijk is van de *knowledge bias* bij de respondent van het bericht van de desbetreffende communicator; hetzelfde geldt voor de *trustworthiness dimension* die afhankelijk is van de *reporting bias* (O'Keefe, 2002, p. 183). De *knowledge bias* houdt in dat de respondent in de veronderstelling kan zijn dat de *communicator* niet de vereiste kennis en expertise heeft waardoor de *communicator* laag scoort op de *expertise dimension* (O'Keefe, 2002, p. 184). De *reporting bias* houdt in dat de respondent in de veronderstelling kan zijn dat de *communicator* niet de intentie heeft om de realiteit juist weer te geven en oneerlijk is, dit heeft als gevolg dat de *communicator* dan laag scoort op de *trustworthiness dimension* (O'Keefe, 2002, p. 184). Wanneer een *communicator* dan op zowel op het gebied van *expertise* en *trustworthiness* hoog scoort bij de respondent, zal hij of zij dus als geloofwaardig worden beschouwd. Tegelijkertijd houdt dit in dat wanneer een *communicator* bij de respondent laag scoort op het gebied van *expertise* en *trustworthiness*, hij of zij dus als niet geloofwaardig wordt beschouwd.

Opvallend is dat wanneer de inhoud van het bericht meer persoonlijk relevant wordt - een *high involvement issue* - het belang van de geloofwaardigheid van de *communicator* afneemt. Voor zulk soort berichten is het volgens O'Keefe (2002, p. 198) zo dat een *communicator* minder van belang is dan de inhoud van het bericht en het dan voor de respondent minder uitmaakt hoe hoog de *communicator* scoort op de dimensies van *expertise* en *trustworthiness*. Daarbij kan de timing van het bekend maken van de identiteit van de *communicator* uitmaken voor de mate van geloofwaardigheid - zo zou de impact van de geloofwaardigheid van de bron (afhankelijk van de *expertise-* en *trustworthiness dimension*) minimaal zijn wanneer de identiteit van de *communicator* pas ná het ontvangen van de inhoud van de bron bekend wordt gemaakt (O'Keefe, 2002, p. 193; Nan, 2009, p. 328).

Het is voor het onderzoek van belang om te weten of er bij de respondenten sprake is van *high-* of *low involvement* aangezien dit de manier waarop zij de *communicator* beoordelen beïnvloedt. Wanneer er namelijk sprake is van een *high involvement issue* voor de respondenten kunnen zij zich meer baseren op de centrale route van het *elaboration*

likelihood model wat mogelijk de resultaten kan beïnvloeden omdat juist de perifere route en *source credibility* voor mijn onderzoek van belang zijn. In onderstaande wordt het *elaboration likelihood model* uiteengezet en wordt uiteengezet waarom dit model van belang is voor het onderzoek.

2.2.2 Elaboration Likelihood Model

Het *elaboration likelihood model* van Petty en Cacioppo (1986) gaat ervan uit dat overtuiging kan plaatsvinden via twee routes. De eerste vorm van overtuiging, de centrale route, vindt plaats via bewuste overweging van de gepresenteerde argumenten en informatie. Deze overwegingen zorgen er dan voor dat de respondent zijn of haar attitude danwel positief of negatief veranderen (Petty & Cacioppo, 1986). De tweede vorm van overtuiging, de perifere route, vindt plaats op basis van de verwerking van *cues* die in de context van het bericht liggen (bijvoorbeeld hoe aantrekkelijk een bron is) (Petty & Cacioppo, 1986). Deze *cues* kunnen de attitude van de respondent al veranderen zonder direct de centrale route van het verwerken van informatie te beïnvloeden (Petty & Cacioppo, 1986; Frumkin, 2007, p. 21). Welke route een persoon neemt in het proces van overtuiging hangt volgens Gass en Seiter (2011, p. 35) af van twee factoren.

Ten eerste hangt de route af van de motivatie van een persoon om ook daadwerkelijk bewuste overwegingen aan te gaan (Gass & Seiter, 2011, p. 35). Een bewuste overweging vindt meestal plaats wanneer het bij de persoon gaat om een *high-involvement issue*; een onderwerp waar deze persoon sterk mee begaan is. Bij *low-involvement issues* zal men dan ook eerder overgaan op de perifere route en zich baseren op *cues* (Frumkin, 2007, pp 19-21; Gass & Seiter, 2011, p. 35). De tweede factor die bepaalt of iemand zich meer op de centrale- of de perifere route baseert is het vermogen van die persoon om informatie te verwerken (Gass&Seiter, 2011, p. 35). Wanneer iemand dus motivatie en het vermogen heeft om bewust informatie te verwerken, zal die persoon zich eerder baseren op de centrale- dan de perifere route van het *elaboration likelihood model*. Petty en Cacioppo (1986) menen daarbij dat de eerste manier van overtuiging, de centrale route, een langduriger effect heeft dan de perifere route. Daarbij is Beesson (2011, p. 55) van mening dat bij de centrale route de *expertise dimension* van groter belang is dan de *trustworthiness dimension*. In die zin kan gesteld worden dat de *trustworthiness dimension* van groter belang is bij de perifere route aangezien dit minder te maken heeft met de argumenten van de *communicator* en meer met de *communicator* zelf. Frumkin (2007, p. 21) noemt in haar onderzoek zaken als etnische afkomst (en in het verlengde

daarvan uiterlijke kenmerken en zelfs accent) perifere *cues* en baseert zich dan ook op het *elaboration likelihood model*. Zij meent dan ook dat de etnische afkomst (mits het zonder accent wordt gepresenteerd) het centrale proces van verwerken niet zou moeten beïnvloeden, aangezien de wijze waarop de respondent informatie verwerkt niet wordt beïnvloed (Frumkin, 2007, p. 21).

Wanneer er dan sprake is van een *high involvement issue* zal de respondent zich eerder beroepen op centrale route waarbij de *expertise* en het vermogen om kennis te hebben betreft een onderwerp van een *communicator* van groter belang is dan zijn of haar *trustworthiness* (Frumkin, 2007, p. 21; Beesson, 2011, p. 55). Dit houdt in dat wanneer er sprake is van een *low involvement issue* de respondent zich meer zal beroepen op *cues* en de perifere route om te bepalen hoe geloofwaardig de *communicator* is waarbij de *trustworthiness* van deze *communicator* van groter belang is (Frumkin, 2007, p. 21). Kortom, bij een *high involvement issue* ligt de nadruk op de *expertise* van een *communicator* en is de centrale route van groter belang en bij een *low involvement issue* ligt de nadruk op de *trustworthiness* van een *communicator* en is de perifere route van groter belang.

Voor het onderzoek is het van belang dat het helder is of het bij de respondenten een *high- of low involvement issue* betreft. Wanneer er voor de respondenten namelijk sprake is van een *high involvement issue*, kan het zijn dat zij zich op de centrale route van het *elaboration likelihood model* beroepen en dat de *expertise* van de *communicator* dan een grotere rol gaat spelen. Het gaat in het onderzoek juist om de geloofwaardigheid van de *communicator* op basis van etnische afkomst en het is daarom van belang dat er bij de respondenten sprake is van een *low involvement issue* aangezien zij zich dan meer op de perifere route en de uiterlijke kenmerken en *trustworthiness* van de *communicator* zullen beroepen.

In paragraaf 2.1 is al gebleken dat mensen die buiten de ‘norm’ vallen een grotere kans hebben om te worden gediscrimineerd. Dit zou zich kunnen uiten in de zin dat iemand die van de ‘norm’ afwijkt als minder geloofwaardig wordt geacht. In het volgende stuk wordt uiteengezet hoe er in de wetenschappelijke literatuur over de relatie tussen gelijkheid van *communicator* en respondent wordt gedacht en welke implicaties dit heeft voor het onderzoek.

2.2.3 Gelijkenis als factor van geloofwaardigheid

Er bestaat een wetenschappelijk debat betreft het effect van gelijkenissen tussen de *communicator* en de respondent op de geloofwaardigheid van de berichtgeving. Gelijkenis kan bestaan op het gebied van uiterlijke kenmerken (zoals kledingstijl of lichaamsbouw), op het gebied van demografische kenmerken (leeftijd, beroep), etnische afkomst, en op nog veel andere manieren (Simons et al, 1970; O’Keefe, 2002). De notie bestaat dat de gelijkenis tussen een *communicator* en respondent kan zorgen voor een positief effect.

Een belangrijk punt dat O’Keefe (2002, p. 200) aanhaalt is het feit dat er niet direct gesproken kan worden van grotere geloofwaardigheid als gevolg van grotere gelijkenis tussen *communicator* en respondent. O’Keefe (2002, p. 200) geeft aan dat het wel mogelijk is dat zekere gelijkenissen tussen *communicator* en respondent zorgen voor meer geloofwaardigheid, maar het zou dan vooral gaan om *attitudinal similarity* en niet zozeer zaken als gelijkenissen in uiterlijk of etnische afkomst. *Attitudinal similarity* houdt in dat de *communicator* en respondent gelijkende of dezelfde opvattingen hebben betreft een onderwerp. Wanneer er dan sprake is van *attitudinal similarity* dan zal de respondent minder kritisch zijn betreft de *expertise* en *trustworthiness* van de *communicator* en zal de *communicator* dus als geloofwaardiger worden beschouwd (Wiegman, 1985, p. 674; O’Keefe, 2002, p. 201).

Wat daarbij van belang is bij het effect van gelijkenis tussen *communicator* en respondent is of het gaat om een *high-* of *low involvement issue* gaat bij de respondent (O’Keefe, 2002, p. 198). Wanneer het een *low involvement issue* betreft voor de respondent zal deze eerder via de perifere route van het *elaboration likelihood model* informatie verwerken en zich dus meer beroepen op *cues* (Gass & Seiter, 2011, p. 35). Bij een *low involvement issue* zou een grotere gelijkenis tussen *communicator* en respondent dus voor meer vermeende geloofwaardigheid van deze *communicator* kunnen zorgen (Wyer, 2010, p. 459).

Grotere gelijkenis tussen *communicator* en respondent zou er dus voor kunnen zorgen dat deze *communicator* als geloofwaardiger wordt geacht, mits het gaat om een *low involvement issue*. Een *communicator* met dezelfde etnische afkomst als de respondent zou in die zin als geloofwaardiger kunnen worden geacht dan een *communicator* met een andere etnische afkomst dan de respondent, zeker als deze etnische afkomst afwijkt van wat de ‘norm’ is - bijvoorbeeld een *communicator* van Marokkaanse afkomst met een respondent van Nederlandse afkomst.

2.2.4 Geloofwaardigheid van het nieuws

Attitudinal similarity is niet alleen van belang in de relatie tussen een mens als *communicator* en respondent, ook wanneer het gaat om een instituut als *communicator* wordt deze als geloofwaardiger geacht wanneer de opvattingen overeenkomen met die van de respondent (Burton, 2005, p. 251; O'Keefe, 2002, p. 201). In veel Westerse landen, waaronder Nederland, is het televisienieuws de dominante nieuwsbron van veel mensen en er is dan ook een hoge mate van vertrouwen in dit nieuws (Devroe, 2007, p. 15). Burton (2005, p. 228) claimt dat nieuws zichzelf een bepaalde autoriteit geeft door specifieke vormgeving en narratieve aspecten, zoals het gebruik van 'echte beelden' en uitzenden vanuit een studio. De geloofwaardigheid van het nieuws wordt door deze specifieke vormgeving en 'nieuwstaal' gewaarborgd. Zo scoort het nieuws hoog op *trustworthiness* en *expertise* (Burton, 2005, p. 251; O'Keefe, 2002, p. 202).

Burton (2005, p. 277) noemt echter ook dat het nieuws een geconstrueerde versie is van het bronmateriaal; een hoogst selectieve versie van wat er daadwerkelijk gebeurd en gezegd is. De manier waarop het nieuws geselecteerd en geframed wordt, omschrijft Burton (2005, p. 282) als een manier die reflecteert op de sociale waarden en ideologische overtuigingen die door een nieuwsinstituut, en vaak de gehele maatschappij, als hoogstaand worden geacht. Een van de waarden die voor nieuws van belang wordt geacht is objectiviteit; Van Ginneken (1998, pp 158-159) meent dat er echter niet zoiets bestaat als objectiviteit aangezien nieuws altijd geframed wordt vanuit bepaalde waarden en overtuigingen.

2.2.5 Implicaties van geloofwaardigheid voor het onderzoek

Het is door bovenstaande mogelijk antwoord te geven op de tweede deelvraag: *hoe wordt het concept van geloofwaardigheid geduid in de literatuur?* Geloofwaardigheid heeft te maken met de mate waarin iemand betrouwbaar (*credible*) is, of wordt geacht (Beeson, 2011, p. 55). De geloofwaardigheid van een *communicator* kan aan de hand van twee factoren worden bepaald; zijn of haar *expertise* en *trustworthiness*.

Geloofwaardigheid is niet iets waar iemand inherent over beschikt, het wordt iemand toegekend door anderen. Omdat iemands geloofwaardigheid afhankelijk is van anderen (respondenten), is het mogelijk dat iemand op basis van vooroordelen laag kan scoren op zijn of haar *expertise* of *trustworthiness*. Wanneer vooroordelen meespelen in de

beoordeling van *source credibility* is er sprake van ofwel een *knowledge bias* ofwel een *reporting bias* (O'Keefe, 2002, pp 183-184).

Omdat het in mijn onderzoek gaat om het effect van de etnische afkomst en daarbij horende uiterlijke kenmerken (perifere *cues*) op de geloofwaardigheid van de *communicator*, is het van belang dat de respondenten zich meer op de perifere *cues* beroepen. Er is sprake van het beroepen op perifere *cues* en de perifere route wanneer het bij de respondenten een *low involvement issue* betreft - een onderwerp waar ze zich niet dusdanig betrokken bij voelen dat ze zich op de centrale route gaan beroepen. Vooral wanneer het gaat om *trustworthiness* is de perifere route van belang - aangezien *trustworthiness* al aan de hand van een eerste indruk van 100 milliseconden kan worden bepaald.

Overigens is het interessant om te kijken hoe de geloofwaardigheid van de *communicator* wordt beïnvloed wanneer deze pas wordt getoond na het bericht, aangezien er de aanname is dat de *expertise* en *trustworthiness* na het bericht minder van belang zouden zijn. Interessant is dat er bij een *communicator* als een nieuwsinstituut sprake is van inherente geloofwaardigheid. Enerzijds omdat het gaat om 'het nieuws' wat als objectieve berichtgeving wordt gezien, anderzijds omdat er sprake is van een bepaalde vormgeving die nieuwsinstellingen een zekere autoriteit geeft (De Bruin, 2005, p. 28; Devroe, 2007, p. 15).

2.3 Relatie tussen etnische afkomst en geloofwaardigheid

In onderstaande wordt aangegeven hoe er in de wetenschappelijke literatuur wordt gedacht over de relatie tussen de etnische afkomst van een *communicator* en zijn of haar geloofwaardigheid. Vervolgens zal ik mijn aannames op basis van de wetenschappelijke literatuur uiteenzetten als uitgangspunt van het onderzoek.

2.3.1 Etnische afkomst en geloofwaardigheid in de wetenschappelijke literatuur

Onderzoek naar de relatie tussen etnische afkomst en geloofwaardigheid onder studenten in de Verenigde Staten blijkt dat Afro-Amerikaanse docenten als geloofwaardiger werden ervaren dan Europees Amerikaanse docenten (Patton, 1999). De kanttekening die Patton (1999, p. 132) maakt is dat dit wellicht komt doordat de studenten sociaal wenselijke

antwoorden gaven of dat de Afro-Amerikaanse docenten werden gezien als 'extra' capabel om de positie van docent aan een universiteit te vergaren. Dit is in lijn met wat Spencer (2014, p. 11) heeft geconstateerd dat wanneer de bron een negatief stereotype doorbreekt, dit leidt tot meer geloofwaardigheid van deze *communicator*.

Andsager en Martin (2003) hebben de relatie tussen de etnische afkomst van een *communicator* en de geloofwaardigheid van die *communicator* onderzocht. Een eerste opvatting die Andsager en Martin (2003, p. 59) hebben is dat wanneer een *communicator* van dezelfde etnische afkomst is als de respondent, deze *communicator* als betrouwbaarder en competentere wordt geacht door de respondent. Arpan (2002, p. 317) bevestigt deze opvatting en geeft dan ook aan dat respondenten die zich sterk identificeren met hun etnische afkomst meer geloofwaardigheid zullen toekennen aan een bron met dezelfde etnische afkomst. Een kanttekening die Arpan (2002, p. 322) wel maakt is dat wanneer het gaat om *high involvement issues* het belang van de etnische afkomst afneemt en dat men zich dan meer zal baseren op de centrale route van het *elaboration likelihood* model. Daarbij menen Andsager en Martin (2003, p. 60) dat men de mening over een bron met een andere etnische afkomst positief kan veranderen wanneer men meer contacten heeft met mensen van verschillende etnische afkomsten. Dit houdt in dat wanneer iemand meer contact heeft met mensen van bijvoorbeeld Marokkaanse afkomst, deze persoon mensen met een Marokkaanse afkomst over het algemeen ook positiever en dus geloofwaardiger evalueert.

Frumkin (2007, p. 23) heeft in haar onderzoek naar de invloed van de etnische afkomst en het accent van getuigen in een rechtszaak ondervonden dat er, in ieder geval in de Verenigde Staten, een rangorde is van het prestige van de etnische afkomst. Getuigen van een etnische afkomst die als bekender wordt ervaren door de respondenten, wordt als meer geloofwaardig gezien. Hoe hoger de etnische afkomst van de getuige wordt gewaardeerd, hoe meer geloofwaardigheid hij of zij wordt toegeschreven door de respondenten (Frumkin, 2007, p. 24). Naast de invloed van de etnische afkomst, heeft Frumkin (2007) ook onderzoek gedaan naar de invloed van het accent van de getuige op de geloofwaardigheid. Ook in het geval van accenten blijkt er een rangorde te bestaan waarbij het meest afwijkende accent als minst geloofwaardig wordt geacht; West-Europese accenten worden dan ook als positiever ervaren dan niet-Westerse accenten (Lippi-Green, 1994; Arpan, 2002, p. 326; Frumkin, 2007).

Wat opvalt is dat O'Keefe (2002, p. 200) claimt dat gelijkheid tussen *communicator* en respondent niet direct voor meer vermeende geloofwaardigheid moet zorgen, maar dat er wel degelijk bewijs is voor een relatie tussen een overeenkomende etnische afkomst van *communicator* en respondent en hoe geloofwaardig deze *communicator* door de respondent wordt geacht (Arpan, 2002, p. 326; Andsager & Martin, 2003; Frumkin, 2007, p. 24). Daarbij is de constatering van Frumkin (2007) betreft de rangorde van vermeende afwijking en geloofwaardigheid ook interessant. Zeker in Westerse landen waar *White* als 'norm' wordt gehouden, kan de mate van afwijking dan afhangen van hoe ver een *communicator* van die *White* 'norm' ligt (Arber, 2008; Khiari, 2015; in Araujo & Maeso, 2015; Verkuyten, 2010, p. 56; Ghorashi, 2006, p. 30).

2.3.2 Implicaties voor het onderzoek

Op basis van de wetenschappelijke literatuur verwacht ik dat een *communicator* van Nederlandse afkomst door respondenten van Nederlandse afkomst als meer geloofwaardig wordt geacht dan een *communicator* van een andere etnische afkomst; van Marokkaanse afkomst. Wanneer er sprake is van een *low involvement issue* zullen respondenten dan ook niet zozeer naar de argumenten of het verhaal van de *communicator* kijken, maar naar de *communicator* zelf - waarbij bestaande vooroordelen betreft iemands etnische afkomst een rol kunnen spelen.

In Nederland kan *White* als 'norm' worden gehouden en als je van de 'norm' afwijkt kan dat als gevolg hebben dat geloofwaardigheid in twijfel wordt getrokken. Mijn verwachting is dat wanneer de *communicator* pas aan het eind van een bericht wordt getoond, zijn of haar etnische afkomst en daarbij horende uiterlijke kenmerken er minder toe zullen doen. Wanneer de *communicator* dan aan het eind wordt vertoond, zou dat tot gevolg kunnen hebben dat de geloofwaardigheid van een *communicator* van Nederlandse afkomst als - ongeveer - even geloofwaardig wordt geacht als een *communicator* van Marokkaanse afkomst.

3. Methode

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe ik het onderzoek heb uitgevoerd en welke stappen ik daarbij heb gemaakt. Het onderzoek dat ik heb gedaan is kwalitatief van aard en kan worden opgedeeld in een literatuurstudie en een empirisch onderzoek. Het hoofdstuk sluit ik af door aan te tonen hoe ik heb getracht de kwaliteit van het onderzoek te waarborgen.

3.1 Literatuurstudie

Het doel van de literatuurstudie is om de *sensitizing concepts* etniciteit en geloofwaardigheid te kunnen operationaliseren voor het onderzoek. De literatuurstudie bestaat dan ook uit twee onderdelen; in het eerste deel staat etniciteit centraal en in het tweede deel staat geloofwaardigheid centraal.

Het eerste deel van mijn literatuurstudie heb ik uitgevoerd door verscheidene zoektermen in te voeren in verscheidene zoekmachines. De zoektermen waar ik mee ben begonnen voor het onderzoeken van het concept etniciteit zijn etniciteit, etniciteit in de media, en representatie van etniciteit in de media. Deze zoektermen heb ik ingevoerd in de zoekmachine van de website van de catalogus van de Universiteit Utrecht, Picarta en Google Scholar. Deze zoekacties heb ik herhaald met de zoektermen vertaald in het Engels (respectievelijk: ethnicity, ethnicity in the media en representation of ethnicity in the media).

Via deze zoekacties ben ik tot een aantal auteurs gekomen waarvan Devroe (2007), Nagel (2003), Spencer (2014) en Verkuyten (1999; 2010) de voornaamste auteurs zijn. Via het lezen van de literatuur van deze auteurs en het bekijken van hun bronnen ben ik bij andere auteurs en tot andere zoektermen gekomen. De belangrijkste auteurs die ik op deze manier heb gevonden zijn Shadid (1998; 2011) en Leurdijk (1999; 2008). Een aantal belangrijke zoektermen dat hieruit is voortgekomen zijn: *ethnic blame discourse*, etnocentrisme, *ethnocentrism*, *ethnic background* en *ethnic groups*. Deze zoektermen heb ik ingevoerd in Google Scholar en hebben mij geleid tot nieuwe literatuur van Yang (2000), Dixon en Linz (2000) en Garner (2006).

Omdat ik in mijn theoretisch kader ook licht heb geworpen op de situatie betreft etnische afkomst en *race* in de Verenigde Staten heb ik de zoektermen *race* en *ethnicity* (wederom) ingevoerd in de catalogus van de Universiteit Utrecht. Een aantal auteurs die ik via deze zoekacties heb verkregen zijn Cananau (2015), Bangs en Davids (2015), Araujo en Maeso (2015), Arber (2008), Fitzgerald (2014), Walsh (2013), Hill (2008) en Bashi-Treitler (2013). Deze auteurs hebben inzicht verschaft in de Amerikaanse situatie betreft etnische afkomst en *race* en hebben mij daardoor ook nieuwe inzichten geboden voor zoektermen - zoals racisme, discriminatie en etnische afkomst – die ik vervolgens heb ingevoerd in Google Scholar. Deze zoekacties hebben mij bij de auteurs Ghorashi (2006; 2010) en Wolf en Dahhan (2014) gebracht.

In het tweede deel van mijn literatuurstudie stond het concept geloofwaardigheid centraal en daarbij vooral de begrippen *expertise* en *trustworthiness*. Voor het vinden van literatuur betreft geloofwaardigheid heb ik de zoektermen *persuasion*, *trustworthiness* en *credibility* ingevoerd in Google Scholar en de catalogus van de Universiteit Utrecht. Uit deze zoekacties ben ik bij de auteurs O’Keefe (2002) en Beeson (2011) gekomen, waarbij O’Keefe een overzichtswerk over overtuiging en geloofwaardigheid heeft geschreven waar ik mij vooral op heb gebaseerd. Op basis van de literatuur van O’Keefe (2002) ben ik tot nog een aantal zoektermen gekomen namelijk; *elaboration likelihood model*, *trustworthiness timing* en *source credibility*. Door deze zoektermen in te voeren in Google Scholar ben ik tot Frumkin (2007), Todorov (2006; 2009) en Nan (2009) gekomen. Ook ben ik via O’Keefe (2002) bij de bronnen gekomen waar hij zich op heeft gebaseerd zoals Petty en Cacioppo (1986), Falcione (1974), Beatty en Behnke (1980) en Bradley (1981).

Op basis van de literatuurstudies betreffende etniciteit en geloofwaardigheid heb ik de topics geïdentificeerd voor mijn topiclijst voor de semi-gestructureerde interviews en voor de vragenlijst van het experiment.

3.2 Empirisch onderzoek

Om dit onderzoek uit te voeren heb ik gebruik gemaakt van twee methoden, ten eerste heb ik een experiment opgezet waarna ik semi-gestructureerde interviews heb uitgevoerd met de respondenten van het experiment.

3.2.1 Experiment

Voor het experiment selecteer ik twee fragmenten van het nieuwsprogramma NOS op 3; een van een presentator met een Nederlandse etnische afkomst (Biem Buijs) en een met een Marokkaanse etnische afkomst (Mustafa Marghadi). De reden dat ik in dit onderzoek heb gekozen voor NOS op 3 is tweeledig. Ten eerste omdat de NOS (2015) zich profileert als een symbool van betrouwbaarheid; het is de grootste journalistieke organisatie van Nederland die met haar programma's dagelijks ruim 2 miljoen kijkers trekt (NOS, 2015). Ten tweede heb ik voor het programma NOS op 3 gekozen omdat in dit programma een presentator van Marokkaanse etnische afkomst werkzaam is en te zien is dat mensen met een Marokkaanse etnische afkomst geregeld discriminatie ervaren (André, Dronkers & Fleischmann, 2008). De reden dat ik voor twee mannelijke presentators heb gekozen is om zoveel mogelijk de focus te leggen op het effect van de etnische afkomst, en niet op andere zaken als bijvoorbeeld sekse van de presentator.

Selectie fragmenten

Een uitzending van *NOS op 3* duurt 8 tot 11 minuten en is daarmee aanzienlijk korter dan het NOS-journaal. *NOS op 3* werd tot en met de zomer van 2015 elke werkdag uitgezonden op NPO 3 om 22.30 's avonds en kan daarmee dan ook meer als een uitgebreide update van het nieuws worden beschouwd. Naast deze integrale uitzendingen van *NOS op 3* waren er ook meerdere *NOS op 3 flitsen* die over de dag verspreid worden uitgezonden. Deze flitsen zijn korte nieuwsupdates tussen de programma's op de NPO door. Na de zomer van 2015 is de NOS gestopt met de late integrale uitzendingen van *NOS op 3* en zijn er alleen nog flitsen te zien.

Elke integrale uitzending van *NOS op 3* bestaat uit twee hoofditens, hier wordt relatief lange tijd aan besteed, en een aantal zeer korte nieuwsitems in het segment *kort NOS op 3*. De hoofditens worden ingeleid door de presentator en dan aangevuld door een stuk van een verslaggever, experts en vaak ook door 'gewone' mensen. Een item over duikers die illegaal afval uit het water verwijderen wordt bijvoorbeeld ingeleid door de presentator, vervolgens neemt een verslaggever het woord die aanwezig is bij een drietal duikers die schuldig zijn aan het verwijderen van afval, daarna is dan een expert aan het woord die uitlegt wat het probleem is en waarom de duikers 'illegaal' aan het opruimen zijn. De duikers voegen dan niet direct iets aan het item toe aan extra informatie, maar ze maken het item wel menselijker - tastbaarder.

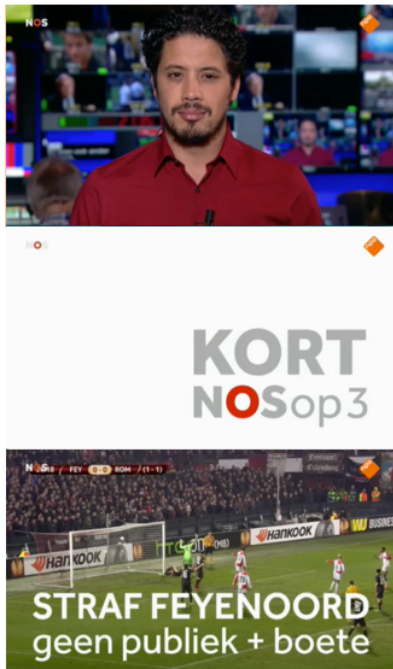
Het segment *NOS op 3 kort* wordt door de presentator van de desbetreffende uitzending geïntroduceerd die hiervan constant het narratief verzorgt, behalve wanneer er bijvoorbeeld een expert aan het woord is (in tegenstelling van de hoofditens, waarbij de verslaggever ook een deel van het narratief verzorgt). Omdat dit onderzoek gaat over het effect van de etnische afkomst van de presentator op zijn geloofwaardigheid en de implicaties die dit heeft op de geloofwaardigheid van de berichtgeving, ben ik van mening dat het segment *NOS op 3 kort* geschikt is voor mijn onderzoek. Het narratief van dit segment wordt alleen door de presentator verzorgd (en niet door een andere verslaggever van de NOS zoals wel het geval is in de hoofditens), waardoor de focus ook alleen op de presentator ligt.

Manipulatie fragmenten

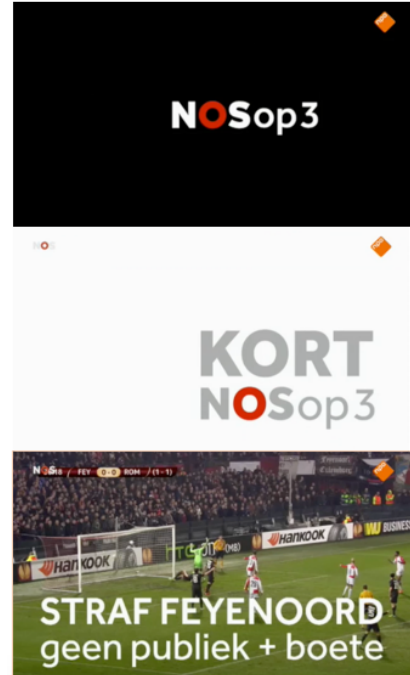
Om de fragmenten voor mijn onderzoek te bewerken, heb ik gebruik gemaakt van het videobewerkingsprogramma iMovie versie 10.0.3 van Apple. Voor het verkrijgen van de fragmenten voor het onderzoek heb ik twee willekeurige uitzendingen met de verschillende presentators geselecteerd en via de site www.downloadgemist.nl gedownload om ze voor het onderzoek te kunnen bewerken. Het gaat om de uitzending van 22 april 2015 met Biem Buijs als presentator en de uitzending van 22 mei 2015 met Mustafa Marghadi als presentator. Voor het onderzoek kort ik beide afleveringen in tot fragmenten van ca. 2 minuten. Dit heb ik gedaan door alleen het segment van *NOS op 3 kort* uit de uitzendingen te knippen en de hoofditens niet bij het onderzoek te betrekken. Na het segment van *NOS op 3 kort* toon ik ook nog de intro van het tweede item, maar laat het item verder zelf niet zien - alleen de intro door de presentator

De presentator is in dit fragment twee keer te zien, eerst 3 seconden waarbij hij *kort NOS op 3* introduceert en 15 seconden hij wanneer hij de introductie doet voor het item dat na *kort NOS op 3* komt. Op basis van de wetenschappelijke literatuur doe ik de aanname dat het eerste keer van 3 seconden dat de presentator te zien is voor de respondent al genoeg is om een oordeel over zijn *expertise* en *trustworthiness* te doen.

Om de fragmenten te manipuleren zodat de presentators pas aan het eind van het fragment te zien zijn, heb ik een kort fragment van het eind van de integrale uitzending geselecteerd. De intro van de presentator heb ik dan vervangen door dit fragment; de presentator is dan niet meer te zien, maar nog wel te horen. In bijlage I heb ik een complete lijst van screenshots van de twee fragmenten toegevoegd.

Afbeelding 3.1; De intro van het eerste fragment van groep 1. De presentator is direct te zien.

Afbeelding 3.2; de intro van het eerste fragment van groep 2. De presentator is hier in de intro nog niet te zien, pas aan het einde van het fragment.

Respondenten

In het kader van haalbaarheid van het onderzoek heb ik gekozen om voor mijn onderzoek een groep (Utrechtse) studenten van hbo- en wo niveau tussen de leeftijden van 18 en 29 jaar te interviewen. Tevens heb ik voor dit onderzoek gekozen voor respondenten van Nederlandse afkomst; op deze manier verwacht ook daadwerkelijk uitspraken te kunnen doen over de antwoorden van deze groep. Deze manier van het verzamelen van respondenten wordt *purposive* sampling genoemd en stelt mij als onderzoeker in staat om de betekenis van een fenomeen te onderzoeken (Merriam, 2002, p. 12). Het is echter niet mijn intentie dat de resultaten van het onderzoek representatief zijn voor de Nederlandse of zelfs maar de Utrechtse bevolking.

Door een homogene groep respondenten voor het onderzoek te selecteren, wordt de kans vergroot dat ik bepaalde tendensen binnen deze groep kan aanwijzen. Waar ik me als onderzoeker echter wel steeds van bewust moet zijn is dat iedereen een *limited gaze* heeft, dus ook mijn respondenten en ikzelf. Deze *limited gaze* houdt in dat iedereen de wereld ervaart door een lens van sekse, sociale klasse en etnische afkomst (Denzin & Lincoln,

2007, p. 29). Door een homogene groep respondenten te selecteren (op afwisseling in sekse na) tracht ik ook deze *limited gaze* enigszins gelijk te houden en zo tot eenduidige resultaten te komen.

De manier waarop ik mijn respondenten heb verzameld en geselecteerd is door op zoek te gaan in mijn persoonlijke netwerk (zowel via direct contact als via sociale media als Facebook). Via *snowballing* heb ik nieuwe respondenten gevonden via de huidige respondenten; respondenten die aan dezelfde criteria voldoen; student van Nederlandse afkomst op hbo- of wo-niveau tussen de 18 en 29 jaar oud (Patrick, Pruchno & Rose, 1998, p. 7; Hesse-Biber & Leavy, 2011, p. 47).

Vragenlijst

Op basis van het literatuuronderzoek heb ik inzichten verkregen over de *sensitizing concepts* etniciteit (geoperationaliseerd als etnische afkomst) en geloofwaardigheid. Om de aannames gebaseerd op de literatuur te testen heb ik een vragenlijst opgesteld voor het afnemen van de semigestructureerde interviews. Mijn voornaamste aanname is dat de presentator van Marokkaanse afkomst (Mustafa Marghadi) als minder geloofwaardig wordt gezien door de respondenten dan de presentator met de Nederlandse etnische afkomst (Biem Buijs) gebaseerd op het feit dat 'wit de norm' is in Nederland (Ghorashi, 2006, p. 30; Verkuyten, 2010, p. 65). Aan de hand van de twee dimensies van *source credibility* (*expertise* en *trustworthiness*) heb ik onderzocht of deze aanname klopt.

De respondenten hebben per fragment een lijst gekregen met de aspecten van *expertise* en *trustworthiness* die ze een cijfer tussen de 1 en 10 hebben gegeven en vervolgens hebben moeten motiveren naar mij. De respondenten zijn gevraagd om over de presentators te scoren betreft de *expertise* - hoe *geïnformeerd* de presentator is, hoe *ervaren* de presentator is, hoe *gekwalificeerd* de presentator is, hoe *vaardig* de presentator is en hoe *intelligent* de presentator is. Om de *trustworthiness* van de presentator te meten zijn de respondenten gevraagd om de presentator een score te geven betreft zijn *betrouwbaarheid*, hoe *open-minded* hij is, hoe *eerlijk* hij is, hoe *redelijk* hij is en hoe *onzelfzuchtig* hij is (O'Keefe, 2002; Siegrist, Earle & Gutscher, 2003; Twyman, Harvey & Harries, 2008; Brodsky, Griffin & Kramer, 2010). Daarbij krijgen de respondenten ook de vraag hoe geloofwaardig zij de NOS (en NOS op 3) vonden en hun motivatie daarvoor. Na het afnemen van de lijst na elk fragment zijn de respondenten ook gevraagd om aan te geven waar de presentator volgens hen vandaan komt en waar zij dat op baseren. Aan het

eind van het experiment is de respondent gevraagd welke presentator hij of zij het meest geloofwaardig vond en waarom. Voor het onderzoek was het essentieel dat de respondenten hun antwoorden goed motiveren zodat de cijfers die ze geven ook goed onderbouwd zijn, om die reden heb ik bij onduidelijke of ambigue antwoorden doorgevraagd.

Pretest

Alvorens het starten van het experiment heb ik een tweetal pretests uitgevoerd, dit om te controleren of ik met de topiclijst en de opstelling van het experiment ook daadwerkelijk meet wat ik wil meten om dus de validiteit van het onderzoek te waarborgen. De respondenten van de pretest moeten representatief zijn voor de beoogde groep respondenten voor de rest van het onderzoek en het ging dan ook om twee studenten van wo-niveau tussen de 18 en 30

Deze pretests heb ik uitgevoerd door de respondenten elk een set van fragmenten te tonen en vervolgens de vragenlijst af te nemen in een semigestructureerd interview. De antwoorden van de respondenten die aan de pretests hebben deelgenomen zijn niet opgenomen en zullen niet in het onderzoek worden meegenomen omdat ze louter bedoeld zijn voor het verbeteren van de vragenlijst. Net als de respondenten die aan het onderzoek deelnemen blijven de respondenten van de pretests anoniem. Na afloop van de pretest heb ik de respondenten gevraagd wat ze goed en slecht vonden aan het onderzoek en of ze alles hebben begrepen.

Ten eerste bleek dat de respondenten moeite hadden met de definities van de aspecten van *source credibility* - met name de definitie van onzelfzuchtigheid – en van het aspect van rechtvaardigheid waren ze beiden van mening dat dit niet te bepalen was op basis van de fragmenten die werden getoond. Ten tweede waren beiden van mening dat de kledingstijlen van Marghadi en Buijs teveel verschilden in de fragmenten. Buijs had volgens hen een meer neutrale kledingstijl en die zouden ze ook graag bij Marghadi zien.

Op basis van de opmerkingen van de respondenten en mijn eigen observaties heb ik het experiment aangepast voor het onderzoek. Zo heb ik andere fragmenten gekozen om de kleding van de presentators meer op elkaar af te stemmen en een begrippenlijst toegevoegd om verwarring over de betekenis van de aspecten van *source credibility* te voorkomen In bijlage II is de vragenlijst te zien zoals ik die heb gebruikt voor het onderzoek.

Uitvoering experiment

In het experiment onderzoek ik het effect van de etnische afkomst van de presentator van *NOS op 3* op zijn geloofwaardigheid. Ik maak hierbij een vergelijking tussen de *source credibility* van de presentator van Nederlandse afkomst (Biem Buijs) en de presentator van Marokkaanse afkomst (Mustafa Marghadi) waarbij ik op basis van de wetenschappelijke literatuur de aanname doe dat de respondenten Biem Buijs als geloofwaardiger zullen beoordelen.

Daarbij heb ik ook het mogelijke effect dat het verlate tonen van de presentator mogelijk kan hebben op zijn geloofwaardigheid onderzocht door de fragmenten zo te manipuleren dat de presentator pas aan het eind van het fragment in beeld is. Op deze manier ben ik tot vier fragmenten gekomen, twee waarbij de presentator meteen in beeld is en je als respondent meteen een oordeel kunt vormen en twee fragmenten waarbij de presentator pas aan het eind van het fragment te zien is. In alle vier de fragmenten is presentator wel meteen te horen in de narratie van het fragment, maar bij twee hiervan dus pas aan het einde van het fragment te zien.

Voor het experiment ben ik naar de respondenten thuisgekomen en heb hier de semi-structureerde interviews afgenomen. Om te bewerkstelligen dat de respondenten niet te veel afleiding hebben gehad was het zaak dat de respondent alleen met mij was tijdens het interview. Voor het experiment begon heb ik een korte introductie gegeven van *NOS op 3* met name om de verwarring met het *NOS Journaal* te voorkomen.

De respondenten heb ik voor het experiment in twee groepen opgedeeld; groep 1 heeft de eerste twee fragmenten gezien waarin de presentator meteen in beeld te zien was. Het gaat hier dan om de niet gemanipuleerde fragmenten waarbij de presentator tijdens de intro van *NOS op 3 kort* al in beeld is en de uiterlijke kenmerken van zijn etnische afkomst dus in principe al vanaf het begin zichtbaar waren. Groep 2 heeft de twee gemanipuleerde fragmenten gezien; hierin is de presentator wel direct te horen in de narratie van het fragment, maar niet direct te zien wat betekent dat de uiterlijke kenmerken van zijn etnische afkomst pas verlaat zichtbaar werden. Zowel groep 1 als groep 2 hebben dus twee fragmenten gezien, maar het gaat om verschillende fragmenten.

Tijdens het experiment kregen de respondenten een van de twee sets van fragmenten te zien. Ik heb de respondenten een korte introductie van mijn onderzoek gegeven maar heb niet verteld dat het het effect van etnische afkomst betreft om mogelijke sociale

wenselijkheid van antwoorden te vermijden (Patton, 1999, p. 132). Om ambiguïteit van antwoorden te voorkomen heb ik doorggevraagd totdat het voor mij helder was waarom ze een bepaald antwoord geven en wat ze hiermee bedoelen. Na het tonen van de fragmenten hou ik een semigestructureerd interview met de respondenten aan de hand van de topiclijst. Om de betrouwbaarheid van het onderzoek te waarborgen, neem ik de interviews op.

Elke respondent is na het kijken van een van de fragmenten geïnterviewd aan de hand van de vragenlijst wat betekent dat ik de vragenlijst in totaal 32 keer heb behandeld in de vorm van een semigestructureerd interview. Naar aanleiding van het tonen van de fragmenten en het behandelen van de vragenlijst kan ik dan de resultaten van de twee groepen met elkaar vergelijken en mogelijke verschillen ontdekken.

3.2.2 Semi-gestructureerd interview

Het semi-gestructureerde interview wordt omschreven als een gesprek tussen onderzoeker en respondent waarbij je als onderzoeker een helder idee hebt van wat je te weten wilt komen door een afgebakende set vragen of topics die je gaat gebruiken (Fylan, 2005, pp 66-67; Hijmans & Kuyper, 2007, p. 44; Boeije, 2012, p. 57). De afgebakende set topics die ik voor het onderzoek heb gebruikt, heb ik opgesteld aan de hand van de twee dimensies van *source credibility* als omschreven door O'Keefe (2002, pp 182-183).

Een voordeel van het semi-gestructureerde interview is dat er ondanks de afgebakende set vragen of topics wel ruimte is voor uitweiding en de onderzoeker kan doorvragen bij de respondent (Boeije, 2012, p. 65). Daarbij zijn semi-gestructureerde interviews volgens Fylan (2005, p. 67) door het format geschikt voor het onderzoeken van gevoelige onderwerpen omdat respondenten hier de mogelijkheid hebben om vragen te stellen aan de onderzoeker en mogelijk onderwerpen te mijden. Omdat dit onderzoek gaat over het effect van etnische afkomst op de geloofwaardigheid van een presentator – en dus in feite over discriminatie - heb ik voor het onderzoek gekozen het afnemen van semi-gestructureerde interview. Aangezien ik heb getracht een redelijk homogene groep respondenten te selecteren op basis van van mijn *limited gaze* doe ik hierbij de aanname dat discriminatie voor mijn respondenten een gevoelig onderwerp is op basis van persoonlijke ervaring met het onderwerp (Denzin & Lincoln, 2007, p. 29).

3.3 Analyse

Na het afronden van het experiment heb ik in totaal 32 interviews aan de hand van de vragenlijst afgenomen bij 16 respondenten. Na de interviews heb ik de scores van de respondenten in tabellen gezet en de interviews getranscribeerd. Om de interviews te kunnen coderen heb ik gebruik gemaakt van het softwareprogramma NVivo. Met Nvivo was het mogelijk om de getranscribeerde interviews in het programma te uploaden en hier middels open coderen uitspraken van de respondenten te labelen.

Doordat Nvivo overzicht biedt in de uitspraken die gekoppeld zijn aan bepaalde labels (*nodes*), was het mogelijk om deze labels vervolgens middels axiaal coderen te clusteren en zo een aantal thema's en hoofdthema's te onderscheiden (de codebomen van de presentatoren zijn te zien in bijlage III). Vervolgens heb ik de de meest opvallende uitspraken van de respondenten per thema geselecteerd om deze thema's en uitspraken te koppelen aan de aannames gebaseerd op de literatuur (Boeije, 2012, p. 109). De codebomen per presentator als resultaat van open- en axiaal coderen zijn te vinden in de bijlage. Pas na het afnemen en transcriberen van alle interviews ben ik met de analyse van de data begonnen om de resultaten zo min mogelijk te beïnvloeden (Polkinghorne, 2005, p. 143).

3.4 Kwaliteitscriteria

Het is voor een onderzoek van belang dat het betrouwbaar en valide is, net als de rol die de onderzoeker speelt (Boeije, 2012). In onderstaande staat beschreven hoe ik de kwaliteit van het onderzoek getracht te waarborgen.

Betrouwbaarheid

Boeije (2012) stelt dat de betrouwbaarheid van onderzoek betrekking heeft op de „beïnvloeding van de waarnemingen door toevallige of onsystematische fouten. (p.145)” De manier waarop ik de betrouwbaarheid van mijn onderzoeksresultaten heb gewaarborgd is door tijdens de interviews vast te houden aan de vragenlijst die ik vooraf heb opgesteld en tweemaal heb gepretest. De tweede manier waarop ik de betrouwbaarheid van mijn onderzoek heb gewaarborgd is door de inhoud van de fragmenten zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen. Daarmee wordt bedoeld dat de berichtgeving bij de twee presentators vergelijkbaar is en niet dat de presentator van Marokkaanse etnische afkomst

bijvoorbeeld een ‘gevoelig’ onderwerp bespreekt, terwijl de presentator van Nederlandse etnische afkomst een neutraler onderwerp bespreekt als bijvoorbeeld het weer.

Door twee fragmenten van *NOS op 3* te selecteren waarbij algemeen nieuws kort is besproken heb ik getracht de betrokkenheid (*high- of low involvement*) van zowel de presentators als de respondenten zo klein mogelijk te houden. Mustafa Marghadi en Biem Buijs spreken grofweg over dezelfde soort onderwerpen (vooral buitenlands nieuws) en door hier niet dieper op in te gaan wordt persoonlijke betrokkenheid vermeden.

Validiteit

Validiteit splitst Boeije (2012, p. 155) in interne en externe validiteit. Interne validiteit garandeert dat je meet wat je daadwerkelijk wilt meten. Via de uitwerking van de pretests ben ik nagegaan of de methode zoals ik die heb beschreven voor mij tot relevante informatie leidt. Daarnaast heb ik ook geregeld feedback gevraagd van medestudenten en mijn begeleidster.

Externe validiteit heeft volgens Boeije (2012, p.155) te maken met de vraag of de conclusies die in een onderzoek getrokken worden ook gelden voor andere, niet onderzochte situaties. De grootte van mijn groep respondenten is te gering om te spreken van statistische generalisatie, ik streef echter wel naar theoretische generalisatie (Boeije, 2012, p.155). Dit wil zeggen dat ik ernaar streef dat de uitspraken die ik doe op basis van de onderzoeksresultaten ook zouden kunnen gelden voor een onderzoek met een vergelijkbare groep respondenten. Om theoretische generalisatie te kunnen doen is het dus van belang dat er sprake is van een homogene groep respondenten waarvan de resultaten dan vergelijkbaar zijn met een groep respondenten met dezelfde kenmerken (hbo- of wo-student van Nederlandse afkomst tussen de 20 en 30 jaar).

Rol van de onderzoeker

Dit onderzoek is uitgevoerd vanuit de rol van master student van het masterprogramma communicatie, beleid en management aan de Universiteit Utrecht. Het is van belang dat ik me als onderzoeker besef dat ik onderzoek doe met een bepaalde achtergrond en waarden. Zeker omdat het onderzoek gaat over een gevoelig onderwerp als discriminatie is het van belang dat ik me bewust ben van mijn ‘bevoorrechte positie’. Uit de literatuur blijkt dat het in Nederland voordelen oplevert om van Nederlandse afkomst te zijn met een

blanke huidskleur, wat ook bij mij het geval is. Omdat zowel mijn respondenten als ik in deze Nederlandse afkomst voldoen, is het van belang om te realiseren dat de resultaten van het onderzoek niet dé waarheid, maar één waarheid vertellen – namelijk de waarheid vanuit de belevingswereld van de respondenten en mij als onderzoeker. Daarbij was het aan mij als onderzoeker om zoveel mogelijk tot oprechte antwoorden te komen bij de respondenten en ze dus zo min mogelijk te sturen.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het experiment en de semigestructureerde interviews uiteengezet. De antwoorden die de respondenten hebben gegeven kunnen inzicht bieden in het effect van de etnische afkomst van een nieuwslezer op zijn geloofwaardigheid. Daarbij verschaffen de antwoorden ook inzicht in het effect van het verlaat tonen van de nieuwslezer op zijn geloofwaardigheid.

Het interview is bij zestien respondenten afgenomen, allen studenten tussen de leeftijd van 20 en 29 jaar waarvan tien vrouwen en zes mannen. Zij hebben de presentatoren voor elk van de tien aspecten van *source credibility* een score van 1 tot en met 10 gegeven – waarvan 1 staat voor een zeer lage- en 10 voor een zeer hoge score op het desbetreffende aspect - en deze score vervolgens onderbouwd (O’Keefe, 2002). Aan het eind van het interview is hen ook gevraagd welke presentator ze het meest geloofwaardig vonden en wat welke ze het nieuwsprogramma NOS op 3 zouden geven.

Eerst zullen de scores van de respondenten op de presentatoren betreft de tien aspecten van *source credibility* en de implicaties van deze scores worden besproken. Vervolgens wordt het commentaar van de respondenten betreft de nieuwslezers beschreven en gerelateerd aan de literatuur. De respondenten hebben allen een code gekregen: R staat voor respondent, daarna is te zien of zij in groep 1 of groep 2 waren ingedeeld.

4.1 Scores van de presentatoren op source credibility

In het volgende onderdeel worden de cijfers die de respondenten gegeven hebben aan de presentatoren betreft tien aspecten van *source credibility*. Vervolgens zullen opvallende resultaten besproken worden waarbij gebruik gemaakt wordt van de resultaten.

4.1.1 Experiment groep 1 presentator 1 (Mustafa Marghadi)

In tabel 4.1 staan de cijfers die de respondenten van groep een hebben gegeven aan presentator Mustafa Marghadi van NOS op 3. Deze groep kreeg Marghadi kort te zien aan het begin van het fragment en daarna nog eens aan het eind van het fragment, hij was het hele fragment te horen.

	R1G1	R2G1	R3G1	R4G1	R5G1	R6G1	R8G1	R9G1	gemiddeld
geïnformeerd	8	5	5	4	6	8	4	4	5,5
ervaren	7	6	3	7	7	6	5	5	5,8
gekwalificeerd	10	7	5	8	8	7	8	8	7,6
vaardig	7	4	7	6	7	7	7	8	6,6
intelligent	8	7	7	7	7	8	8	7	7,4
betrouwbaar	9	8	8	8	7	7	8	8	7,9
eerlijk	8	6	7	8	8	8	8	7	7,5
open-minded	7	6	7	8	8	7	7	9	7,4
redelijk	8	6	7	8	7	5	7	7	6,9
onzelfzuchtig	8	8	4	6	6	6	8	7	6,6

Tabel 4.1; Cijfers aspecten van source credibility Mustafa Marghadi gegeven door groep 1 van het experiment

Op de eerste vijf aspecten van *source credibility* - te weten: geïnformeerd, ervaren, gekwalificeerd, vaardig en intelligent – scoort de eerste presentator gemiddeld een 6,6 op een schaal van 1 tot en met 10. Deze aspecten zijn onderdeel van de *expertise dimension* van *source credibility* en hoe hoger de gegeven score, hoe meer *expertise* de respondenten de presentator toeschrijven.

Opvallend zijn de lage scores die de respondenten aan de presentator hebben gegeven betreffende de aspecten geïnformeerd en ervaren. De hoogste score die de respondenten hebben gegeven als het gaat om hoe geïnformeerd de presentator is is een 8, de laagste score is een 4. Wanneer het gaat om hoe ervaren een presentator is, heeft Marghadi als hoogste score een 7 gekregen en als laagste een 3. De gemiddeldes van deze aspecten zijn dan ook lager dan de gemiddeldes van de andere aspecten van *source credibility*.

De tweede vijf aspecten van *source credibility*, onderdeel van de *trustworthiness dimension*, zijn; betrouwbaar, eerlijk, open-minded, redelijk en onzelfzuchtig. Op deze aspecten scoort de presentator gemiddeld een 7,3. Ook hier geldt hoe hoger het cijfer, hoe meer de respondenten de presentator als *trustworthy* achten. Het is te zien dat de respondenten over het algemeen hogere cijfers hebben gegeven bij de aspecten betreft *trustworthiness* dan de aspecten behorende bij expertise. Gemiddeld kreeg Marghadi het laagste cijfer voor hoe geïnformeerd hij op de respondenten is overgekomen, namelijk een

5.5. Het hoogste cijfer dat hij gemiddeld heeft gekregen is een 7,9 voor zijn betrouwbaarheid. De respondenten hebben de presentator gemiddeld hogere scores betreft de aspecten van de *trustworthiness dimension* dan bij de *expertise dimension* en ook zijn er minder onvoldoendes gegeven.

De respondenten van groep 1 hebben de presentator een score van 6,9 voor zijn *source credibility* gegeven. Van de 8 respondenten zijn er 2 respondenten die de presentator op geen enkel aspect van *source credibility* een onvoldoende hebben gegeven, de overige 6 respondenten hebben minstens een van de aspecten van *source credibility* van deze presentator met een onvoldoende beoordeeld. Deze 6 respondenten hebben samen in totaal 12 onvoldoendes gegeven.

4.1.2 Experiment groep 1 presentator 2 (Biem Buijs)

In de tabel 4.2 zijn de cijfers te zien die de respondenten van groep een aan de tweede presentator hebben gegeven. Deze groep kreeg Biem Buijs aan het begin van het fragment kort te zien en aan het eind van het fragment nogmaals, Buijs was het gehele fragment te horen.

	R1G1	R2G1	R3G1	R4G1	R5G1	R6G1	R8G1	R9G1	gemiddeld
geïnformeerd	8	7	4	7	8	7	8	8	7,1
ervaren	9	8	6	8	7	7	8	5	7,3
gekwaliceerd	10	7	9	8	7	7	7	6	7,6
vaardig	10	8	6	8	8	8	8	8	8
intelligent	9	7	8	7	7	7	6	8	7,4
betrouwbaar	8	8	7	9	7	8	8	6	7,6
eerlijk	8	8	7	8	9	8	9	8	8,1
open-minded	8	4	7	7	7	7	6	9	6,9
redelijk	9	7	8	7	8	8	7	8	7,8
onzelfzuchtig	9	4	8	9	8	8	7	6	7,4

Tabel 4.2; Cijfers aspecten van source credibility Biem Buijs gegeven door groep 1 van het experiment

De eerste vijf aspecten van *source credibility*, onderdeel van de *expertise dimension*, scoorde de tweede presentator gemiddeld een 7,5. Op een onvoldoende na liggen alle scores die de presentator heeft gekregen tussen de 6 en 10. R1G1 heeft zelfs twee keer een 10 en twee keer een 9 gegeven. Een opvallende lage score is de 4 die R3G1 de presentator heeft gegeven in hoe geïnformeerd hij op haar is overgekomen.

Op de tweede vijf aspecten, onderdeel van de *trustworthiness dimension*, scoorde de presentator gemiddeld een 7,6. De scores die die respondenten hier aan de presentator hebben gegeven liggen, op twee onvoldoendes na, tussen de 6 en 9. R2G1 heeft de

presentator twee keer een 4 gegeven; in hoe open-minded en hoe onzelfzuchtig de presentator overkomt.

De tweede presentator scoorde gemiddeld het hoogst op zijn eerlijkheid, de respondenten hebben hem hier gemiddeld een 8,1 gegeven. Het laagst scoorde de tweede presentator gemiddeld op hoe open-minded hij overkomt, hier scoorde hij een 6,9. De gemiddelde score die de respondenten aan de tweede presentator hebben gegeven voor zijn *source credibility* is een 7,5. Van de 8 respondenten hebben 3 op minstens een van de aspecten van *source credibility* van deze presentator een onvoldoende gegeven waarbij er in totaal 4 onvoldoendes zijn gegeven.

4.1.3 Experiment groep 1 – verschil tussen de presentatoren

In tabel 4.3 is te zien hoe groot de verschillen zijn tussen de gemiddelden van de scores van de eerste presentator (Mustafa Marghadi) en de tweede presentator (Biem Buijs).

	Mustafa Marghadi (groep 1)	Biem Buijs (groep 1)	Vershil
geïnformeerd	5,5	7,1	1,6
ervaren	5,8	7,3	1,5
gekwalficeerd	7,6	7,6	0
vaardig	6,6	8	1,4
intelligent	7,4	7,4	0
betrouwbaar	7,9	7,6	0,3
eerlijk	7,5	8,1	0,6
open-minded	7,4	6,9	0,5
redelijk	6,9	7,8	0,9
onzelfzuchtig	6,6	7,4	0,8

Tabel 4.3; *Vershil tussen gemiddelden Mustafa Marghadi en Biem Buijs als het gaat om source credibility groep 1*

Het is in tabel 4.3 te zien dat Buijs op alle aspecten hoger of gelijk scoort dan Marghadi, behalve op betrouwbaarheid en op hoe eerlijk hij is, daar scoort Marghadi hoger dan Buijs. Het grootste verschil in de scores is te zijn bij hoe geïnformeerd de presentatoren zijn overgekomen, daar hebben de respondenten Marghadi gemiddeld een 5,5 gegeven en Buijs gemiddeld een 7,1, waarmee er een verschil is van 1,6 tussen de twee scores. Ook betreft de aspecten vaardigheid, eerlijkheid, redelijkheid en onzelfzuchtigheid scoort Buijs hoger dan Marghadi. Marghadi scoort gemiddeld hoger op de aspecten van betrouwbaarheid en op hoe open-minded hij overkomt. Het gaat hier om verschillen tussen de 0,3 en 1,5 die mijns inziens verwaarloosbaar zijn.

Verder zijn er ook twee aspecten van *source credibility* waarop Marghadi en Buijs gemiddeld dezelfde score hebben, namelijk op hoe gekwalificeerd ze op de respondenten zijn overgekomen en op hoe intelligent ze zijn overgekomen. Hoewel Buijs dus op basis van de scores gegeven door de respondenten van groep 1 op alle aspecten van *source credibility* gemiddeld hoger scoort dan Marghadi, zijn de verschillen zo klein dat ze verwaarloosbaar zijn.

4.1.4 Experiment groep 2 presentator 1 (Mustafa Marghadi)

In tabel 4.4 zijn de scores te zien die de respondenten van groep 2 aan Marghadi als het gaat om *source credibility*. In tegenstelling tot het eerste fragment, waar de presentator ook aan het begin al even te zien is, was de presentator hier alleen aan het eind van het fragment te zien. De presentator was overigens wel het gehele fragment te horen.

	R7G2	R11G2	R11G2	R13G2	R14G2	R15G2	R16G2	gemiddeld
geïnformeerd	4	4	8	6	5	6,5	3	5,4
ervaren	6	6	8	5	5	8	5	6,4
gekwalificeerd	7	5,5	8	6	7	7	7	6,8
vaardig	5	7	7	6	7	8	8	7
intelligent	7	8	9	7	7	8	7	7,5
betrouwbaar	8	8	6	6	8	8	6	7,1
eerlijk	8	8	6	6	8	7	6	7,1
open-minded	7	5	5	7	8	5	8	6,5
redelijk	6,5	8	8	6	8	7	4	6,8
onzelfzuchtig	7	4	8	5,5	9	6	9	6,8

Tabel 4.4; Cijfers aspecten van *source credibility* Mustafa Marghadi gegeven door groep 2 van het experiment

Op de aspecten van de *expertise dimension* scoort de eerste presentator hier gemiddeld een 6,6. Op de aspecten van de *trustworthiness dimension* scoort de presentator hier gemiddeld een 6,9.

De presentator scoorde gemiddeld het laagst op hoe geïnformeerd hij op de respondenten is overgekomen, namelijk een 5,4 (wat bij de eerste groep overigens ook het aspect was met het laagste gemiddelde). Het hoogst scoorde de presentator gemiddeld op zijn intelligentie, de respondenten hebben hem hier een 7,5 toegekend.

Opvallend is dat de cijfers bij een aantal aspecten ver uit elkaar liggen. Bij de vraag hoe geïnformeerd de presentator op de respondenten is overgekomen zijn scores tussen de 3

en 8 uitgekomen; van de 8 respondenten hebben 4 hier een onvoldoende gegeven. Ook betreft het aspect van onzelfzuchtigheid liggen de scores ver uit elkaar, tussen de 4 en de 9. In totaal hebben de respondenten van groep 2 12 onvoldoendes aan de eerste presentator gegeven, waarvan slechts een enkele respondent (R11G2) geen onvoldoendes heeft gegeven, de rest heeft dus minstens een van de aspecten van *source credibility* een onvoldoende gegeven.

De gemiddelde score die de respondenten van groep 2 in totaal aan de eerste presentator toekennen is een 6,8 voor zijn *source credibility*. In de eerste groep kreeg de eerste presentator gemiddeld een 6,9 voor zijn *source credibility* en daarmee scoren de respondenten van groep 2 hem dus slechts 0,1 lager dan groep 1, mijns inziens een verwaarloosbaar verschil.

Bij de tweede groep liggen de gemiddelde scores van de afzonderlijke aspecten dichter bij elkaar dan bij de eerste groep, maar ook hier gaat het niet om grote verschillen. Bij de eerste groep is de minimale gemiddelde score een 5,5 en de maximale gemiddelde score een 7,9, bij de tweede groep gaat het om een 5,4 en een 7,6.

4.1.5 Experiment groep 2 presentator 2 (Biem Buijs)

In tabel 4.5 is te zien welke scores de respondenten van groep twee aan de tweede presentator (Biem Buijs) hebben toegekend. In het fragment dat deze groep heeft gezien, was Buijs alleen aan het eind van het fragment zichtbaar, wel was hij het gehele fragment te horen.

	R7G2	R10G2	R11G2	R11G2	R13G2	R14G2	R15G2	R16G2	gemiddeld
geïnformeerd	6,5	7	7	8	6	6	6	8	6,8
ervaren	7	8	8	8	6	8	6	8	7,4
gekwalficeerd	7	8	5,5	8	7	7	8	8	7,3
vaardig	7	8	8,5	8	6	8	8	7	7,6
intelligent	7	7	8	6	7	5,5	7	7	6,8
betrouwbaar	8	8	8	9	6	7	6	7	7,4
eerlijk	8	8	8	8	6	8	6	7	7,4
open-minded	6,5	8	6,5	9	7	7	6	5	6,9
redelijk	7	7	8	7	6	8	7	8	7,3
onzelfzuchtig	5,5	7	4	9	5,5	8	7	8	6,8

Tabel 4.5; Cijfers aspecten van *source credibility* Biem Buijs gegeven door groep 2 van het experiment

Op de aspecten van de *expertise dimension* scoort de tweede presentator gemiddeld een 7,2. Op de aspecten van de *trustworthiness dimension* scoort de presentator eveneens gemiddeld een 7,2.

De laagste gemiddelde score die de tweede presentator hier heeft behaald is 6,8 en de respondenten hebben hem deze score toebedeeld op het aspect van hoe geïnformeerd hij is, hoe intelligent hij is en hoe onzelfzuchtig hij is. De hoogste score die de presentator hier gemiddeld heeft behaald is een 7,6 voor zijn vaardigheid.

In totaal hebben de respondenten van groep 2 de tweede presentator in totaal 2 onvoldoendes gegeven. Ook is er 4 keer een 5,5 als score gegeven, vooral bij hoe gekwalificeerd en hoe intelligent de presentator overkomt zijn dit opvallende scores aangezien de rest van de scores daar tussen de 6 en 8 liggen.

De gemiddelde score die de respondenten van groep twee in totaal aan de tweede presentator hebben toegekend voor zijn *source credibility* is 7,2. In de eerste groep heeft deze presentator hiervoor een gemiddelde score van 7,5 gekregen en zijn score is daarmee 0,3 lager dan bij de eerste groep.

De respondenten van de tweede groep hebben dus zowel de eerste (Mustafa Marghadi) als de tweede presentator (Biem Buijs) een lagere score gegeven dan de respondenten uit de eerste groep. Hoewel het opvallend is dat de gemiddelde scores voor *source credibility* die de presentatoren hebben ontvangen in de tweede groep dichter bij elkaar komen te liggen, zijn de verschillen nog steeds verwaarloosbaar.

4.1.6 Verschillen in gemiddeldes in het experiment bij groep 1 en 2

Op basis van de experimenten kan een trend waargenomen worden dat de scores die de respondenten van groep 2 aan de presentatoren hebben gegeven bij Buijs lager zijn dan bij groep 1. Bij de eerste presentator zijn de scores van een aantal aspecten hoger bij groep 2 – ervaren, vaardig, intelligent en onzelfzuchtig – maar 6 van de 10 scores van de aspecten van *source credibility* zijn ook bij hem lager dan bij groep 1.

Wat ook opvalt is dat de scores van de presentatoren in groep 2 dichter bij elkaar liggen dan de scores in groep 1. In tabel 4.6 is nogmaals te zien wat het de verschillen tussen de scores per aspect van *source credibility* van de twee presentatoren zijn per aspect in groep 1.

Groep 1	Marghadi	Buijs	Vershil groep 1
geïnformeerd	5,5	7,1	1,6
ervaren	5,8	7,3	1,6
gekwalificeerd	7,6	7,6	0
vaardig	6,6	8	1,4
intelligent	7,4	7,4	0
betrouwbaar	7,9	7,6	0,3
eerlijk	7,5	8,1	0,6
open-minded	7,4	6,9	0,5
redelijk	6,9	7,8	0,9
onzelfzuchtig	6,6	7,4	0,8

Tabel 4.6; Verschil tussen gemiddelde scores Mustafa Marghadi en Biem Buijs groep 1 van het experiment

Opvallend bij groep 1 is dat de verschillen in de gemiddelde scores van de presentatoren bij de eerste vijf aspecten van *source credibility* hier ofwel groter zijn dan een heel punt ofwel nul. De verschillen in de scores van de tweede vijf aspecten van *source credibility* liggen bij groep 1 minder ver uit elkaar dan bij groep 2, maar ook hier zijn toch verschillen van 0,3 tot 0,9 punt te zien. In de tweede groep liggen de scores dus lager dan in de eerste groep. In tabel 4.7 zijn de gemiddelde scores van groep 2 per aspect van *source credibility* per presentator te zien, daarnaast staat het verschil tussen de gemiddelde scores per aspect van *source credibility* aangegeven.

Groep 2	Marghadi	Buijs	Vershil groep 2
geïnformeerd	5,4	6,8	1,4
ervaren	6,4	7,4	1
gekwalificeerd	6,8	7,3	0,5
vaardig	7	7,6	0,6
intelligent	7,5	6,8	0,7
betrouwbaar	7,1	7,4	0,3
eerlijk	7,1	7,4	0,3
open-minded	6,5	6,9	0,4
redelijk	6,8	7,3	0,5
onzelfzuchtig	6,8	6,8	0

Tabel 4.7; Verschil tussen gemiddelde scores Mustafa Marghadi en Biem Buijs groep 2 van het experiment

In tabel 4.7 is te zien dat de scores die de respondenten van groep 2 aan de presentatoren hebben gegeven voor de tweede vijf aspecten van *source credibility* dichter bij elkaar liggen dan bij de resultaten van groep 1. Bij de eerste vijf aspecten van *source credibility* zijn nog steeds redelijk grote verschillen te zien, maar van een verschil van 1,6 punten is geen sprake meer. Het grootste verschil is in groep 2 te zien bij hoe geïnformeerd de presentatoren zijn overgekomen op de respondenten. Het kleinste verschil is te zien bij

hoe onzelfzuchtig de presentatoren zijn overgekomen, daar is geen verschil tussen de gemiddelde scores.

De respondenten van groep 1 hebben de presentatoren dus hogere scores gegeven dan de respondenten van groep 2. Daarbij liggen de scores van de presentatoren in groep 2 dichter bij elkaar dan de scores van de presentatoren in groep 1. In tabel 4.8 zijn de verschillen van groep 1 en 2 naast elkaar te zien.

	verschil groep 1	verschil groep 2	groter / kleiner
geïnformeerd	1,6	1,4	kleiner
ervaren	1,6	1	kleiner
gekwalificeerd	0	0,5	groter
vaardig	1,4	0,6	kleiner
intelligent	0	0,7	groter
betrouwbaar	0,3	0,3	gelijk
eerlijk	0,6	0,3	kleiner
open-minded	0,5	0,4	kleiner
redelijk	0,9	0,5	kleiner
onzelfzuchtig	0,8	0	kleiner

Tabel 4.8; Verschillen tussen gemiddeldes presentatoren per aspect van source credibility groep 1 en 2

Als een bron verlaat te zien is – in tegenstelling tot een bron die direct te zien is – is de aanname dat men minder sterk oordeelt over de bron. Dit zou dan moeten betekenen dat de respondenten minder letten op de *expertise* en *trustworthiness* van de bron (O’Keefe, 2002, p. 193; Nan, 2009, p. 328). Dit zou dan als gevolg kunnen hebben dat de scores betreft de aspecten van *source credibility* van de presentatoren dichter bij elkaar komen te liggen.

In de resultaten is te zien dat de verschillen in de scores tussen de twee presentatoren betreft de aspecten van *source credibility* kleiner zijn bij groep 2 dan bij groep 1. Van de tien verschillen tussen de aspecten van *source credibility* zijn er slechts twee van de verschillen omhooggegaan en dus groter geworden bij de tweede groep respondenten en zeven omlaag die dus kleiner zijn geworden. Hierbij is het verschil op het aspect van betrouwbaarheid bij beide groepen 0,3 en dus gelijk gebleven. Omdat de scores van de presentatoren in groep 2 dichter bij elkaar liggen, kan worden gesteld dat er inderdaad een indicatie is dat respondenten bij het verlaat tonen van de bron minder letten op de *expertise* en *trustworthiness* van de presentator. Echter gaat het om zulke kleine verschillen ten opzichte van de scores van de presentatoren van groep 1 dat de verschillen verwaarloosbaar zijn.

4.1.7 Scores van de geloofwaardigheid van NOS op 3

Naast de cijfers die de respondenten hebben gegeven voor de 10 aspecten van *source credibility* per presentator hebben ze ook nog een cijfer gegeven voor hoe geloofwaardig ze NOS op 3 vinden overkomen op basis van de fragmenten en eventuele eerdere uitzendingen die ze hebben gezien. De reden dat de respondenten de semi-gestructureerde interviews met deze vraag eindigden is dat eventuele uitzonderlijk hoge of lage cijfers voor de aspecten van *source credibility* wellicht kunnen worden verklaard door de mate waarin de respondenten het programma überhaupt als geloofwaardig hebben ervaren. In tabel 4.9 zijn de cijfers per respondent per groep te zien.

Groep 1									
R1G1	R2G1	R3G1	R4G1	R5G1	R6G1	R8G1	R9G1	gemiddelde	
9	8	7	9	7	7	3	8	7,3	
Groep 2									
R7G2	R10G2	R11G2	R11G2	R13G2	R14G2	R15G2	R16G2	gemiddelde	
7	9	7,5	8	7	8	8	8	7,8	

Tabel 4.9; Cijfers voor gegeven de geloofwaardigheid van NOS op 3 per respondent

Opvallend is vooral dat respondent 8 van groep 1 een 3 heeft gegeven voor de geloofwaardigheid van NOS op 3. Gemiddeld geven de respondenten van groep 1 een 7,3 en de respondenten van groep 2 een 7,8 voor de geloofwaardigheid van NOS op 3.

4.2 Commentaren respondenten op presentatoren Marghadi en Buijs

Tijdens de semigestructureerde interviews zijn de respondenten gevraagd om de cijfers die zij hebben gegeven te onderbouwen. De topics van het interview waren de aspecten van *source credibility*; geïnformeerd, ervaren, gekwalificeerd, vaardig, intelligent, betrouwbaar, eerlijk, open-minded, redelijk en onzelfzuchtig.

Uit de antwoorden van de respondenten zijn drie hoofdthema's gekomen. Onder het eerste hoofdthema - de manier van presenteren - vallen de subthema's: blik, houding, emoties en manier van spreken. Het tweede hoofdthema is uiterlijke kenmerken en hieronder vallen de subthema's: kleding, gezicht, leeftijd en afkomst. Onder het derde hoofdthema, de implicaties van het nieuws, vallen subthema's: inherente betrouwbaarheid van het nieuws en het beeld van een presentator.

In onderstaande zal eerst aandacht worden besteed aan de uitspraken betreft de eerste presentator, Mustafa Marghadi aan de hand van de bovenstaande thema's. Hierbij zal ook worden gekeken naar eventuele opvallende verschillen in antwoorden tussen de eerste en tweede groep. Daarna zal de nadruk worden gelegd op de tweede presentator, Biem Buijs om vervolgens af te sluiten met antwoorden op de vragen welke presentator zij het meest geloofwaardig vonden en hoe geloofwaardig zij het nieuwsprogramma NOS op 3 vonden op basis van de fragmenten die zij hebben gezien.

4.2.1 Source credibility Mustafa Marghadi

In de volgende paragraaf wordt het commentaar van de respondenten op presentator Mustafa Marghadi besproken. Aan de hand van de hoofdthema's: de manier van presenteren, uiterlijke kenmerken en de implicaties van het nieuws worden opvallende patronen besproken.

Manier van presenteren (Mustafa Marghadi)

Marghadi heeft bij de respondenten de indruk gewekt zijn nieuwsitems voor te lezen. Met name de respondenten van de eerste groep van het experiment hadden het idee dat Marghadi zijn tekst niet had voorbereid, maar vooral van de autocue voorlas. Dit was vooral te wijten aan een verspreking die Marghadi tegen het einde van het fragment maakt. Respondent 5 G1V22 zegt over deze verspreking:

“Ik vind dat hij, omdat hij.. Soms leek het alsof hij de tekst voor het eerst zag op de autocue - dat met die spellenbeurs [Docusim] bijvoorbeeld. Hij sprak dat uit alsof hij niet helemaal wist hoe hij dat nou precies uit moest spreken zeg maar.” Respondent 5 G1V22.

Met name door deze verspreking is Marghadi minder geïnformeerd en onervaren op de respondenten overgekomen. Respondenten R5G1, R7G2, R8G1, R9G1 en R11G2 vonden dat het letterlijk te zien was dat Marghadi voorlas aan de manier waarop zijn ogen stonden, alsof hij constant naar de autocue keek.

Er is onder de respondenten verdeeldheid als het gaat om hun beoordeling van de manier van spreken van Marghadi. Respondenten R10G2, R11G2 en R14G2 hadden het over een rustige manier van presenteren gecombineerd met een acceptabel tempo en duidelijke articulatie die hem 'goed te volgen' maakte. Daarbij meenden respondenten R1G1 en R3G1 dat Marghadi met een 'normaal' Nederlands accent praatte en zij hadden het over het

ontbreken van een accent, maar in alle gevallen werd dit in ieder geval als prettig ervaren. Respondent 6 V22 had het zelfs over perfect, accentloos Nederlands:

“Nou ja, wel wat je misschien niet verwacht bij iemand met een Marokkaanse achtergrond is dat hij gewoon perfect Nederlands spreekt, echt gewoon accentloos.” Respondent 6 G1V22.

Uiterlijke kenmerken (Mustafa Marghadi)

Er bestaat verdeeldheid onder de respondenten wat ze van de kleding van Marghadi in het fragment vonden. Respondent R9G1 noemde het overhemd dat Marghadi droeg een ‘dansshirt’ en R7G2 vond dat het hem ‘gladder’ maakte. Respondenten R2G1, R5G1, R8G1 en R14G2 waren echter positief en vonden Marghadi door zijn kleding vlot en informeel overkomen. Respondent 8 G1M29 zei hierover:

“Nou ja, ik vind het opmerkelijk in ieder geval dat ze - dat presentators tegenwoordig ook echt iets anders doen aan hun uiterlijk dan een pak aan, strak gaan zitten en het nieuws voorlezen.” Respondent 8 G1M29.

Naast informeel is Marghadi ook jong op de respondenten overgekomen. Het feit dat hij jong overkomt had vooral implicaties op hoe ervaren en gekwalificeerd de respondenten hem hebben ingeschat. Respondenten R1G1, R3G1, R4G1, R5G1, R6G1, R7G2, R8G1, R13V24 en R14G2 vonden hem mede door zijn jonge leeftijd onervaren overkomen. De verspreking die Marghadi aan het eind van het fragment maakte weten zij dan ook vooral aan een gebrek aan ervaring. Respondent 13 G2M24 zei hierover:

“Ik heb het idee dat hij nog heel jong is en dat hij zich echt nog moet ontwikkelen, dat is een beetje mijn, dat is het idee dat ik bij hem krijg, het algemene beeld. Dus vaardig? Ja. Ik geloof wel, ik vind dat hij het best wel goed doet, alleen het heeft nog wat vormfoutjes.” Respondent 13 G2M24

Respondent R5G1 vond het echter opmerkelijk dat iemand die zo jong is al presentator is bij de NOS en koppelde de leeftijd dan ook niet aan ervaring maar aan goede kwalificaties. Daarbij dacht R7G2 dat er bewust voor een jonge presentator is gekozen omdat dat binnen de doelgroep van NOS op 3 past.

Marghadi is van Marokkaanse etnische afkomst. Hoewel alle respondenten meenden dat Marghadi inderdaad geen Nederlandse etnische afkomst heeft, dachten alleen respondent R6G1, R10G2 en R11G2 dat de presentator van Marokkaanse afkomst was. Bij de vraag waarop de respondenten baseerden dat de presentator geen Nederlandse afkomst heeft, noemden respondenten R7G2, R8G1, R10G2 en R13G2 het ‘tintje’ van de presentator als

reden. Respondenten R9G1 en R16G2 noemden het donkere baardje van de presentator als reden dat ze dachten dat hij geen Nederlandse etnische afkomst heeft. Respondenten R3G1, R4G1, R5G1 en R11G2 vonden dat het haar van de presentator indicatie was voor een niet Nederlandse etnische afkomst. Respondent R2G1 noemde zelfs alle bovengenoemde kenmerken als reden dat hij dacht dat de presentator geen Nederlandse etnische afkomst heeft:

“Hij is een beetje getint. Donkere haren, een flinke bos ook, veel haren. Veel baardgroei - ja dat zijn toch kenmerken van die omgeving [Midden-Oosten].” Respondent 2 G1M20.

De overige respondenten - R1G1, R6G1, R11G2, R14G2 en R15G2 – hebben niet specifiek kunnen noemen waarom ze dachten dat de presentator geen Nederlandse etnische afkomst heeft. De presentator spreekt met een ‘normaal’ accent, maar ze vonden dat hij een ‘niet Nederlands’ uiterlijk had. Respondent 12 G2V23 zei hierover:

“Ik heb geen idee waar hij vandaan zou komen dus ik denk dat hij gewoon Nederlands is. Sowieso hier geboren dus. Maar waar hij vandaan zou komen? Misschien.. Ja hij heeft wel een beetje - hij heeft niet echt een “Nederlands hoofd”-hoofd.” Respondent 12 G2V23.

Dus ondanks het ontbreken van een ‘buitenlands’ accent en het feit dat respondenten R3G1, R5G1, R7G2, R11G2 en R15G2 benoemden dat ze denken dat hij in Nederland geboren is, dachten alle respondenten dat de presentator een andere etnische afkomst heeft door zijn uiterlijke kenmerken. Daarbij vonden respondenten R3G1, R4G1 en R11G2 dat de donkere gelaatstrekken van de presentator hem een gesloten uiterlijk gaven, respondent 4 G1M22 zei over de presentator:

“Het komt het een beetje door zijn wenkbrauwen en donkere ogen ook [een gesloten uiterlijk]. Niet eens per se omdat het buitenlands is.” Respondent 4 G1M22.

Hoewel de bovenstaande respondenten Marghadi gesloten vonden overkomen, was er ook een aantal respondenten dat hem op basis van zijn uiterlijke kenmerken eerlijk en betrouwbaar vond overkomen. Respondenten R5G1 en R14G2 vonden dat de presentator sympathiek overkomt en respondenten R1G1, R6G1 en R8G1 vonden dat hij eruitziet als iemand die weet waar hij het over heeft.

Niet alleen baseerden de respondenten zich op de uiterlijke kenmerken van de presentator, ook de context waarin hij zich bevond was van invloed op hun beoordelingen. In paragraaf 4.2.1.3 zal worden gekeken naar de implicaties die het nieuws heeft op de beoordeling van de presentator.

Implicaties van het nieuws (Mustafa Marghadi)

Respondenten R6G1, R10G2 en R11G2 waren van mening dat het feit dat het gaat om een presentator van een nieuwsprogramma überhaupt hem al een zekere mate van intelligentie en kwalificaties geven. Het gaat hier om een nieuwsprogramma van de NOS dat voor alle respondenten van invloed is geweest op de manier waarop ze de presentator hebben beoordeeld. Respondenten R4G1, R13G2 en R15G2 waren kritisch over nieuwsprogramma's en de NOS, maar zagen de NOS nog wel als indicatie van kwaliteit. Respondent 13 G2M24 zei hierover:

“Ik ga ervan uit dat zij [de NOS] goede berichtgeving doen en dat hij daarop uitgezocht is en dat hij niet iets kan verkondigen waar de NOS niet achter staat. Dus dan zal het wel kloppen, met de welbekende media-bias erin natuurlijk. Ik bedoel hé! Maar qua - as far as media go, zou ik voor mij persoonlijk althans, NOS wel als de betrouwbaarste bron zien die ik tot mijn beschikking heb zeg maar.” Respondent 13 G2M24.

Zeker wanneer het gaat om de kwalificaties van de presentator beriepen de respondenten zich op het feit dat de presentator werkzaam is bij de NOS. Respondenten R1G1, R5G1, R6G1, R9G1, R10G2 en R11G2 beredeneerden dat de presentator zeer goede kwalificaties moest hebben om bij een nieuwsinstantie als de NOS te kunnen werken. Respondent 5 G1V22 zei over werken bij de NOS:

“Volgens mij is het best wel moeilijk om überhaupt bij dit soort, ja, bij de NOS of zo ergens binnen te komen voor - weet ik het- een stage of iets heel simpels. Dus als je dan het nieuws voorleest dan ben je wel goed bezig zeg maar.. Denk ik. Dan moet je wel, wel iets extra's op je C.V. hebben staan denk ik!” Respondent 5 G1V22.

Er was echter ook een aantal respondenten dat andersom beredeneerde en de presentator enkel gekwalificeerd achtte omdat hij bij de NOS werkt. Respondenten R2G1, R7G2, R8G1 en R11G2 vonden dat de presentator niet per se gekwalificeerd overkwam, maar gingen er door zijn functie bij de NOS vanuit dat hij dat dan wel is.

Respondenten R7G2 en R11G2 vonden de presentator onzelfzuchtig overkomen aangezien hij een nieuwsprogramma presenteerde, wat zou impliceren dat hij meer bezig is met derden dan met zichzelf. Respondenten R5G1 en R6G1 meenden echter dat het feit dat hij op tv te zien is en zo'n functie heeft op zo'n jonge leeftijd indicatie is voor het feit dat hij meer aan zichzelf zou denken. Respondenten R10G2 en R13G2 meenden dat zowel zelfzuchtig als onzelfzuchtig mogelijk is. Respondent 10 G2V22 zei hierover:

“Nou ik denk dat hij wel een beetje voor zichzelf gaat, want hij zit wel op tv te presenteren. En dat is natuurlijk toch ja.. er zitten wel veel mensen achter. Dus dan ga je wel een beetje voor je eigen gewin. Maar - ja, ook omdat hij het nieuws presenteert denk ik dan.. Dan deel je die informatie met anderen dus dan ben je niet per se.. Niet alleen maar met jezelf bezig.” Respondent 10 G2V22.

Samenvatting commentaar Mustafa Marghadi

Opvallend is dat bij de vraag naar Marghadi's etnische afkomst de respondenten allen van mening waren dat hij in ieder geval niet van Nederlandse etnische afkomst was. Zijn “niet-Nederlandse” uiterlijke kenmerken maken dat Marghadi als ‘anders’ wordt gezien, hij ziet er niet uit als de Nederlandse burger als omschreven door Ghorashi (2006, p. 30); “wit met een christelijke achtergrond.”

Te zien is dat Marghadi laag scoort op hoe geïnformeerd hij overkomt hetgeen gebaseerd is op het feit dat hij zich eenmaal verspreekt. Wel waren de respondenten van mening dat hij goed Nederlands spreekt, iets wat vooral de respondenten van groep 2 in eerste instantie deed vermoeden dat het om een nieuwslezer van Nederlandse etnische afkomst ging. Daarbij baseerden de respondenten zich bij de vraag hoe gekwalificeerd Marghadi op hen overkomt vooral op het feit dat hij bij een nieuwsprogramma de NOS werkzaam is. De NOS is voor hen betrouwbaar waarop ze dan baseerden dat Marghadi dan ook betrouwbaar moet zijn, maar hij is dan vooral betrouwbaar omdat hij bij de NOS werkt.

In onderstaande zal worden ingegaan op het commentaar van de respondenten op de tweede presentator in het experiment - Biem Buijs - en hoe dit in relatie staat met het commentaar op Marghadi.

4.2.2 Source credibility Biem Buijs

In de deze paragraaf wordt het commentaar van de respondenten op presentator Biem Buijs uiteengezet. Aan de hand van de hoofdthema's: de manier van presenteren, uiterlijke kenmerken en de implicaties van het nieuws worden opvallende patronen betreft Buijs besproken.

Manier van presenteren (Biem Buijs)

Respondenten R8G1, R9G1 en R14G2 vonden dat de manier waarop Buijs keek hem er verbaasd uit liet zien, terwijl respondenten R3G1, R4G1 en R5G1 het als gespannen vonden

overkomen. Hoewel respondent R3G1 van mening was dat deze spanning hem onervaren maakt, vond zij ook dat spanning iets positiefs is:

“En wat ik net ook zei dat als ik naar zijn ogen kijk en dat hij dan gespannen is en dat ik dan denk dat hij het goed wilt doen.. Dan heb ik wel het idee dat hij er ook echt iets van wil maken.. En ja. En op een of andere manier komt het wel ambitieus over.” Respondent 3 G1V22

Respondenten R6G1 en R11G2 waren van mening dat Buijs, hoewel ze merkten dat hij voorlas, geïnformeerd overkwam. Respondenten R1G1, R2G1, R4G1, R5G1, R6G1, R7G2, R8G1, R10G2, R11G2, R11G2, R13G2, R14G2 en R16G2 waren van mening dat Buijs door zijn intonatie ‘goed’ sprak. De presentator kwam hierdoor natuurlijk, geïnformeerd, gekwalificeerd en ervaren over.

Hoewel een groot deel van de respondenten positief was over Buijs’ manier van spreken, vond respondent R9G1 dat Buijs door zijn intonatie te veel zijn mening over de onderwerpen gaf, wat volgens R9G1 niet de bedoeling mag zijn in een nieuwsprogramma. Daarbij vond respondent R3G1 dat Buijs langzaam sprak, waardoor hij overkwam alsof hij nog niet goed wist wat hij wilde zeggen en hij dus niet goed geïnformeerd zou zijn.

Waar R3G1 Buijs langzaam vond overkomen, vonden respondenten R1G1, R2G1, R5G1, R6G1, R10G2, R11G2 en R11G2 dat Buijs juist rust uitstraalde. Door deze rust was hij goed te volgen en ‘fijn om naar te kijken’. Respondent R6G1 meende daarbij dat Buijs naast zijn rust ook serieus overkwam wat hem hem een vaardige nieuwspresentator maakt. Naast respondent R6G1 vonden ook R1G1, R4G1, R6G1, R10G2, R11G2, R11G2, R13G2, R15G2 en R16G2 dat de presentator door zijn rust vaardig overkwam. Het ging dan vooral om rust in zijn spraak, maar ook door zijn houding. Respondent 6 G1V22 zei hierover:

“Ja wel vaardig, gewoon hij sprak rustig, het was prettig om naar te luisteren. Hij staat er gewoon wel ook serieus bij - er was niet echt iets dat me stoorde, dat is denk ik wel belangrijk als je het nieuws presenteert dat je wel, nou ja dat mensen niet persoonlijk iets van je vinden, dat had ik bij hem. Dus dat had ik bij hem, ik denk dat dat hem wel vaardig maakt.” Respondent 6 G1V22.

Er is verdeeldheid onder de respondenten wat ze van Buijs’ houding vonden in de zin of hij open- of close-minded op ze overkwam. Respondenten R1G1, R9G1, R10G2, R11G2, R11G2, R13G2, R14G2 en R16G2 vonden dat Buijs open-minded overkwam. Deze respondenten beriepen zich voor deze beoordeling vooral op kenmerken als het gezicht van de presentator en zijn bril. Respondent 10 G2V22 zei het volgende over Buijs’ open-mindedness:

“R10: Hij lijkt me wel zo iemand die wel alles wil aanhoren, wel.. Wel openstaat, niet per se voor avontuur of zo, ik weet niet zo goed, maar ik vond hem er wel uitzien als iemand die zo, een beetje zo’n trouwe hond die altijd naar iedereen luistert en alles opneemt en een beetje knikt van “ja, ja leuk ja”.! ”

F: En welke onderdelen van zijn uiterlijk maken hem die trouwe hond?!

R10: Ja, hij had zo’n baardje en zo’n bril - beetje sullig. Dus dat maakt hem voor mij een beetje een trouwe hond.” Respondent 10 G2V22.

Respondenten R2G1, R3G1, R5G1 en R8G1 vonden dat Buijs juist meer close-minded en conservatief overkwam. Het was vooral door Buijs’ kledingstijl dat hij conservatief op deze respondenten overkwam.

Uiterlijke kenmerken (Biem Buijs)

In paragraaf 4.2.2.1 is al naar voren gekomen dat Buijs’ kleding en gezicht van invloed waren op de manier waarop mensen hem beoordelen. Respondent R11G2 vond Buijs overkomen als iemand die conservatief en dus zelfzuchtig lijkt. De respondenten omschreven Buijs’ kleding als ‘net’ en ‘stoffig’. Respondenten R5G1 en R6G1 vonden hem ouder overkomen (in vergelijking met Marghadi) wat heeft bijgedragen aan de conservatieve indruk die hij op hen maakte. Hoewel Buijs door zijn kledingkeuze en leeftijd op deze respondenten conservatief overkwam, wekte hij volgens respondent 3 G1V22 wel de indruk intelligent te zijn:

“Deze heeft een trui aan en een overhemdje eronder. Hij neemt het wel serieus denk ik.. Ja die bril maakt het op een of andere manier toch intelligenter en ook toch wat ik net al zei, die kleding ook op een of andere manier.” Respondent 3 G1V22.

Buijs’ bril maakt dat respondenten R1G1, R2G1, R3G1, R4G1, R6G1 en R9G1 hem als intelligent beoordeelden. De respondenten zijn zich bewust van het feit dat ze Buijs intelligent vonden overkomen door zijn bril, respondent R2G1 zei hierover:

“Ja die bril doet het ‘m al - ja doet toch altijd serieus voor mij wat.” Respondent 2 G1M20.

Ook respondent R1G1 geeft aan dat de bril van invloed is op hoe zij Buijs heeft beoordeeld:

“Ja ik denk wel dat hij ook redelijk intelligent is. Dat komt een beetje misschien door hoe hij eruitziet - misschien de bril, ik zag hem en ik dacht van ja, wel echt intelligent.” Respondent 1 G1V24.

Buijs komt door zijn bril niet alleen intelligent over, respondent R6G1 vond hem overkomen als een ‘stoffige academicus’ en R9G1 en R10G2 noemden hem een ‘sulletje’ en een ‘internetter’ door zijn bril en baardje.

Meerdere respondenten vonden dat Buijs een ‘lieve’ en daardoor betrouwbare uitstraling had. Respondenten R3G1, R9G1 en R11G2 noemden de vorm van Buijs’ gezicht en zijn gezicht in het algemeen reden om hem als betrouwbaar te beoordelen. Respondent 12 G2V23 zei over Buijs’ gezicht het volgende:

“Ja het is wel zo’n.. Ja, zo’n goedgezak, ja zo’n hoofd heeft hij wel.” Respondent 12 G2V23.

Door respondent R13G2 wordt Buijs ‘lovable nerd’ genoemd, maar ook respondenten R6G1, R10G2 en R14G2 waren van mening dat zijn ‘sullige’ uiterlijk hem ‘lief’ maakte. Respondent R14G2 noemde Buijs een ‘sympathieke kerel’ en R10G2 vond hem, zoals te zien in paragraaf 4.2.2.1, een trouwe hond. Respondent 6 G1V22 zei over Buijs:

“Ik denk dat hij gewoon een beetje een zachte, lieve, rustige man is, weer een beetje dat van die stoffige academicus. Dat zijn toch de mensen die je wel vertrouwt, waarvan je niet denkt.. Nou - die zullen me naaien of zo.” Respondent 6 G1V22.

Op respondenten R4G1, R5G1 en R8G1 kwam Buijs lief over door zijn ogen; de manier waarop ze staan, maar ook de kleur. Respondent R8G1 vond dat Buijs’ open ogen en opgetrokken wenkbrauwen een teken van kwetsbaarheid zijn en R5G1 vond dat Buijs ‘onschuldig’ keek. Respondent 4 G1M22 zei over de betrouwbaarheid van Buijs:

“Ja ik denk dat dat misschien zelfs wel een negen is. En dat komt omdat hij lichte ogen heeft en een vriendelijk gezicht, iets ronder en minder harde wenkbrauwen en zo.” Respondent 4 G1M22.

Voor respondenten R4G1 en R5G1 waren Buijs’ lichte ogen niet alleen indicatie voor betrouwbaarheid, maar ook voor zijn etnische afkomst. Buijs is van Nederlandse etnische afkomst wat alle respondenten ook hebben genoemd. Respondenten R2G1, R4G1, R5G1 en R10G2 noemden specifieke uiterlijke kenmerken als reden dat ze denken dat Buijs van Nederlandse etnische afkomst is. Respondent R10G2 noemde zijn haar als indicatie voor zijn afkomst en R2G1, R4G1 en R5G1 noemden zijn lichte ogen en blanke huidskleur.

Respondenten R2G1, R7G2, R10G2, R11G2, R11G2 en R14G2 vonden dat Buijs een ‘Nederlands hoofd’ heeft. Het gaat hier dan niet zozeer om specifieke uiterlijke kenmerken,

maar over de algehele indruk die de respondenten van Buijs hadden. Respondent 12 G2V23 probeerde aan te geven waarom ze denkt dat het om een Nederlander gaat en zei hierover:

“Ja, nee joh, dat is echt duidelijk een Nederlander. Ja, misschien zijn het die.. Ja ik weet niet wat het is. Heel misschien ook de neus.. Nee ja, hij heeft toch gewoon een Nederlands hoofd!” Respondent 12 G2V23.

Interessant is dat respondenten bij de vraag naar Buijs' afkomst antwoordden met 'gewoon' een Nederlander. Ook wanneer ze eigenlijk niet zo goed wisten wat Buijs' etnische afkomst zou zijn, hadden zij de aanname dat hij door zijn accent en uiterlijke kenmerken wel 'gewoon Nederlands' is. Respondenten R2G1, R4G1, R5G1, R6G1, R8G1, R11G2, R11G2, R13G2, R14G2, R15G2 en R16G2 noemden (letterlijk) het woord 'gewoon' in hun antwoorden, waarbij respondent 2 G1M20 het zelfs 3 keer in zijn antwoord heeft gebruikt:

“Zo te zien gewoon van hier.. Gewoon uit Nederland ja.. Gewoon uit Nederland denk ik.” Respondent 2 G1M20.

Implicaties van het nieuws (Biem Buijs)

Vooraf wanneer het gaat over hoe gekwalificeerd Buijs op de respondenten is overgekomen, beriepen zij zich op het feit dat hij werkzaam is bij de NOS. Respondenten R7G2, R9G1, R14G2 en R16G2 gaven aan dat Buijs 'wel gekwalificeerd' zal zijn omdat hij anders niet bij de NOS zou werken. Respondenten R1G1, R10G2, R11G2 en R15G2 beredeneerden dat Buijs wel goede kwalificaties moet hebben aangezien hij bij een betrouwbare nieuwsorganisatie als de NOS werkzaam is.

Niet alleen wanneer het gaat over hoe gekwalificeerd Buijs overkomt beredeneerden respondenten vanuit de betrouwbaarheid van de NOS en zijn beroep, dit ging ook op hoe geïnformeerd hij op respondenten overkwam. Respondenten R1G1, R10G2 en R11G2 waren van mening dat Buijs goed geïnformeerd zal zijn omdat dat onderdeel is van zijn taak als presentator van een nieuwsprogramma en respondent 1 G1V24 zei hierover dan:

“Het komt er wel een beetje op neer dat zijn beroep.. Ik denk dat als je gewoon nieuwslezer bent dat je wel gewoon goed echt geïnformeerd moet zijn over het nieuws en dat wat er speelt in de maatschappij.” Respondent 1 G1V24.

Er bestaat onder de respondenten verdeeldheid over de vraag in hoeverre de presentator op hen overkwam als een typische presentator van een nieuwsprogramma. Respondenten

R6G1 en R7G2 vonden dat Buijs er niet uitziet als een presentator, R6G1 vond hem ‘stoffig’ en R7G2 vond hem niet neutraal genoeg, zij stoorde zich aan bepaalde uiterlijke kenmerken.

Hoewel Buijs door zijn uiterlijke kenmerken op de respondenten niet direct is overgekomen als een ‘typische presentator’, gold dit voor een aantal respondenten wel door zijn stem. Respondent R10G2, R11G2, R13G2, R14G2 en R15G2 vonden dat Buijs een ‘nieuwslezerstem’ had en dat zijn stem deed denken aan het NOS-journaal. Respondent R14G2 maakte de associatie met een journaallezer en R11G2 dacht ook het NOS-journaal te horen:

“Ja. Als ik alleen die stem hoor, dan denk ik he.. Dit is inderdaad het half uur durende NOS-journaal waar je veel meer te horen krijgt.” Respondent 11 G2V22.

Samenvatting commentaar respondenten Biem Buijs

Voor de respondenten was Buijs ‘gewoon Nederlands’ waarbij de nadruk werd gelegd op ‘gewoon’. Buijs las volgens de respondenten duidelijk voor, maar kwam daarnaast nog wel erg geïnformeerd over. Hij scoorde gemiddeld hoog op alle aspecten van de *expertise dimension* van *source credibility* en ook kwam hij betrouwbaar op de respondenten over. Deze betrouwbaarheid kwam deels door het feit dat hij werkzaam is als presentator bij een nieuwsprogramma van de NOS en deels door zijn uiterlijk, hij werd ook wel de ‘lovable nerd’ genoemd.

4.2.3 De meest geloofwaardige presentator

Los van de cijfers die de respondenten hebben gegeven voor de tien aspecten van *source credibility*, hebben ze aan het eind van het experiment ook de vraag gekregen wie zij uiteindelijk de meest geloofwaardige presentator vonden, Marghadi of Buijs. Van de zestien respondenten vonden tien respondenten Buijs de meest geloofwaardige presentator en vijf respondenten vonden Marghadi de meest geloofwaardige presentator, een respondent heeft geen keuze gemaakt. Respondenten R4G1, R7G2, R8G1, R13G2 en R14G2 gaven daarbij aan dat ze het lastig vinden om een keuze te maken en ze beide respondenten vrijwel even geloofwaardig achtten. In tabel 4.10 is te zien welke presentator de respondenten aan het eind van het experiment het meest geloofwaardig vonden.

Groep 1	R1G1	R2G1	R3G1	R4G1	R5G1	R6G1	R8G1	R9G1
presentator	Buijs	Buijs	Buijs	Buijs	geen keuze	Buijs	Buijs	Marghadi

Groep 2	R7G2	R10G2	R11G2	R11G2	R13G2	R14G2	R15G2	R16G2
presentator	Marghadi	Buijs	Buijs	Marghadi	Marghadi	Buijs	Marghadi	Buijs

Tabel 4.10; Meest geloofwaardige presentator per respondent

De respondenten die Buijs het meest geloofwaardig noemden hebben aangegeven dat dit met name komt door Buijs' intonatie en betrouwbaarheid. Respondent 11 G2V22 noemde Buijs' intonatie de voornaamste reden dat hij op haar het meest geloofwaardig overkomt:

“Eigenlijk wat ik al wel eerder heb gezegd - de intonatie, de manier waarop hij laat weten dat er meer is en dat hij meer kan vertellen. Die ander vond ik af en toe een beetje iets ongemakkelijks of stunteligs hebben in hoe hij het zei en deze is meer vloeiender.” Respondent 11 G2V22.

Ook de respondenten die bij twijfel voor Buijs hebben gekozen, hebben dit met name door zijn goede intonatie gedaan. Respondent R8G1 gaf aan dat Buijs door zijn intonatie net iets meer ingelezen overkomt dan Marghadi en R14G2 meende dat Buijs door zijn stemgebruik meer als een nieuwslezer klonk dan Marghadi. Respondent R4G1 geeft aan dat het in zijn keuze ligt aan de meer natuurlijke manier van praten van Buijs:

“Het zat ‘m vooral in het praten, ik kan er niet zo de vinger op leggen.. Maar die eerste [Marghadi] die liet steeds stiltes vallen op precies de goede plek, die deed meer z’n best. Dat was denk ik voor mij de doorslaggevende factor, dat hij het zó precies volgens het boekje deed. En die tweede [Buijs] is iets natuurlijker.” Respondent 4 G1M22.

De respondenten die Marghadi als het meest geloofwaardig achtten, deden dat om meer uiteenlopende redenen dan bij Buijs het geval was. Respondent R11G2 vond Marghadi het meest geloofwaardig door zijn serieuze blik en R15G2 had het gevoel dat Marghadi de nieuwsitems meer uiteenzette dan Buijs.

Respondenten R7G2, R9G1 en R13G2 hebben bij twijfel voor Marghadi gekozen; R7G2 kon niet duidelijk uitleggen waarom ze Marghadi geloofwaardiger vond, maar dat was het gevoel dat ze had. Respondent R13G2 was van mening dat het eigenlijk niet uitmaakte en dat hij beide presentatoren even geloofwaardig vond, maar dat hij voor Marghadi heeft gekozen omdat die meer binnen zijn verwachting van een nieuwspresentator van de NOS viel:

“En dan afgaande op uiterlijk zou ik gek genoeg misschien, zou ik dan toch liever gaan voor de persoon met het iets gladdere uiterlijk, omdat ik dat meer gewend ben van de NOS. Ja die zag er wat flitsender uit. Vind ik niet echt per se gelinkt aan geloofwaardigheid, maar het is meer een verwachtingspatroon waar ik aan gewend ben. Dus ik denk.. In eerste instantie geen mening, het maakt me niet uit. In tweede instantie als ik dan toch moet kiezen, dan zou ik voor die eerste gaan [Marghadi].” Respondent 13 G2M24.

4.2.4 *Source credibility* van de presentators en de implicaties hiervan

Het is door bovenstaande mogelijk om antwoord te geven op de derde deelvraag: *hoe geloofwaardig worden de presentators van het nieuwsprogramma NOS op 3 geacht door de respondenten?* Opvallend is dat Marghadi en Buijs ongeveer dezelfde gemiddelde scores van de respondenten hebben gekregen voor hun *source credibility*, maar dat de respondenten op verschillende manieren tot deze scores zijn gekomen. Mustafa Marghadi heeft van de respondenten van groep 1 gemiddeld een 6,9 voor zijn *source credibility* ontvangen en van groep 2 gemiddeld een 6,8. Biem Buijs heeft van de respondenten van groep 1 gemiddeld een 7,5 en van groep 2 gemiddeld een 7,2 voor zijn *source credibility* ontvangen.

Bij zowel Marghadi als Buijs waren de respondenten van mening dat de presentatoren duidelijk voorlezen van een autocue – dat zagen de respondenten aan de ogen. Van Buijs vonden de respondenten dat hij ondanks zijn duidelijke voorlezen nog steeds zeer geïnformeerd op ze overkomt en hij ontvangt hiervoor dan ook hoge scores, gemiddeld een 7,0. Marghadi maakte echter aan het eind van het fragment een verspreking en hij ontving dan ook aanzienlijk lagere cijfers voor hoe geïnformeerd hij overkwam, gemiddeld een 5,5.

Te zien is dat Marghadi lagere scores ontvangt voor de aspecten van de *expertise dimension* van *source credibility*, gebaseerd op het feit dat hij zich eenmaal verspreekt, maar ook door hoe hij eruitziet. Er kan hier dan ook wel worden gesproken van een *knowledge bias* bij de respondenten, zijn expertise wordt namelijk (mede) door hoe hij eruitziet in twijfel getrokken (O’Keefe, 2002, p. 183).

Niet alleen is er sprake van een *knowledge bias*, ook wordt Marghadi door de respondenten als minder betrouwbaar geacht dan Buijs door zijn uiterlijk en er kan dan ook worden gesproken van een *reporting bias* (O’Keefe, 2002, p. 183). Marghadi’s donkere gelaatstrekken maken dat enkele respondenten vonden dat hij een gesloten uiterlijk had. Buijs werd door zijn uiterlijk juist als betrouwbaar geacht, zijn uiterlijke kenmerken zijn echter niet alleen indicatie voor zijn betrouwbaarheid maar ook voor zijn etnische afkomst.

De respondenten zagen Buijs als ‘gewoon’ Nederlands, terwijl ze van Marghadi vooral noemde dat hij er in ieder geval *niet* Nederlands uitzag – dat hij wel hier geboren is, maar dat zijn ouders dat niet zijn. Het indelen in Nederlands en *niet* Nederlands is indicatie van categoriaal denken bij de respondenten, wat de *reporting bias* van de respondenten bij

Marghadi kan verklaren (Shadid, 1998, p. 65; O’Keefe, 2002, p. 184; Ghorashi, 2006, p. 42).

De respondenten hebben aangegeven dat vooral de donkere gelaatstrekken indicatie zijn dat Marghadi niet van Nederlandse afkomst is. De opvatting dat ‘donkere’ of niet-blanke uiterlijke kenmerken indicatie zijn voor een niet-Nederlandse etnische afkomst komt overeen met de opvatting dat ‘wit’ de norm is in Nederland (Arber, 2008; Essed & Trienekens, 2008, p. 55; Ghorashi, 2006, p. 30; Verkuyten, 2010, p. 72).

Bij Buijs hebben de respondenten hun scores voor de aspecten van *source credibility* vooral gebaseerd op Buijs’ manier van spreken en zijn uiterlijke kenmerken. Buijs wordt door zijn uiterlijk als betrouwbaar omschreven en hij komt op de respondenten als geïnformeerd over. Bij Marghadi hebben de respondenten zich voor hun scores van *source credibility* vooral laten leiden door zijn functie als presentator bij een nieuwsinstantie als de NOS. Omdat Marghadi werkzaam is bij de NOS zijn de respondenten van mening dat hij betrouwbaar en gekwalificeerd moet zijn. Opvallend is overigens dat de respondenten van groep 2 onder de indruk waren dat Marghadi’s stemgeluid bij een ‘Nederlandse presentator paste’ en enkelen waren dan ook verbaasd om Marghadi te zien.

Van de zestien respondenten zijn tien van mening dat Buijs het meest geloofwaardig was en vijf van mening dat Marghadi het meest geloofwaardig was, een respondenten heeft laten weten geen voorkeur te hebben en heeft geen keuze gemaakt. Naast het feit dat tien van de zestien respondenten Buijs als meest geloofwaardig zien, duidt de manier waarop de respondenten tot deze conclusie komen erop dat Buijs voor de respondenten inherent geloofwaardiger is dan Marghadi.

4.2.5 Geloofwaardigheid van NOS op 3

Naast de vraag welke presentator de respondenten het meest geloofwaardig vonden, werden zij ook gevraagd om NOS op 3 op basis van de fragmenten en eventuele eerdere ervaring met het programma te beoordelen. De fragmenten bestonden uit het onderdeel NOS op 3 kort van twee uitzendingen van NOS op 3.

Er bestaat verdeeldheid onder de respondenten betreft hun beoordeling van het programma. Respondenten R1G1, R2G1, R4G1, R10G2, R13G2, R14G2 en R15G2 vonden het op basis van de fragmenten een geloofwaardig programma. Voor respondenten R1G1,

R2G1, R10G2, R13G2 en R15G2 maakte vooral het feit dat het om een nieuwsprogramma van de NOS ging dat ze het geloofwaardig vonden, aangezien ze de NOS associëren met geloofwaardigheid. Respondent 2 G1M20 zei over de geloofwaardigheid van NOS op 3:

“Ja, ja het blijft toch van de NOS waardoor het toch zeer betrouwbaar is en geloofwaardig.”
Respondent 2 G1M20.

Respondenten R3G1, R5G1, R6G1, R7G2, R9G1, en R16G2 vonden NOS op 3 op basis van de fragmenten wel geloofwaardig, maar waren van mening dat het programma (te) kort is. Voor respondenten R3G1, R6G1, R8G1 en R11G2 is de lengte van de nieuwsfragmenten reden dat ze het programma wel geloofwaardig vonden, maar dat ze het vooral zagen als nieuwsupdate. Respondent R6G1 noemde het dan ook wel een geloofwaardig programma, maar niet geschikt om ‘echt goed’ op de hoogte te zijn.

Ook werd door respondenten de vergelijking gemaakt met het NOS-journaal van acht uur. Respondenten R5G1, R7G2, R9G1 en R13G2 waren van mening dat ze NOS op 3 geloofwaardig vonden, maar niet zo geloofwaardig als het NOS-journaal. Respondenten R5G1 en R7G2 vonden vooral dat het gebrek aan achtergrondinformatie afdeed aan de geloofwaardigheid van NOS op 3, respondent 7 G2V23 zei hierover:

“Tja, ik zou wel wat meer informatie willen hebben, bijvoorbeeld over de McDonalds denk ik van ja.. Misschien net iets meer informatie zou ik fijn vinden. En misschien dat als je bij de NOS kijkt om acht uur heb je meteen ook weer wat meer info.” Respondent 7 G2V23.

Respondenten R9G1 en R13G2 gaven aan dat de vormgeving van de nieuwsitems van NOS op 3 kort in vergelijking met het NOS-journaal de geloofwaardigheid beïnvloeden. Respondent R13G2 vond de vormgeving van NOS op 3 kinderlijk en R7M21 vond dat de verhouding van filmpjes en feiten NOS op 3 minder geloofwaardig maakt dan het NOS-journaal.

Door bovenstaande is het mogelijk antwoord te geven op de vierde deelvraag: *in hoeverre wordt het nieuwsprogramma NOS op 3 als geloofwaardig geacht door de respondenten?* Te zien is dat, hoewel de respondenten commentaar hadden op de lengte en vormgeving van NOS op 3, het toch als een geloofwaardig nieuwsprogramma wordt beoordeeld. Enerzijds omdat het gaat om een nieuwsprogramma, die een mate van inherente betrouwbaarheid heeft omdat het ‘het nieuws’ is (Devroe, 2007, p. 15). Anderzijds omdat het gaat over een nieuwsprogramma van de NOS, wat de grootste nieuwsorganisatie van

Nederland is en daardoor een bepaalde autoriteit draagt (Burton, 2005, p. 228; NOS, 2015).

Op basis van de fragmenten hebben de respondenten van groep 1 *NOS op 3* een score van 7,3 gegeven en de respondenten van groep 2 een score van 7,8. De kleine discrepantie tussen de scores van de twee groepen is te verklaren doordat een respondent van groep 1 een score van 3 heeft gegeven, de rest van de scores liggen tussen de 7 en 9.

Het feit dat het in dit onderzoek ging over een nieuwsprogramma van de NOS is mijns inziens zeker van invloed geweest op de scores die de respondenten hebben gegeven betreft de *source credibility* van de presentatoren. Zeker wanneer zij moesten beoordelen hoe gekwalificeerd de presentatoren op ze overkwamen, baseerden zij zich op het feit dat de presentatoren werkzaam zijn bij een nieuwsprogramma van de NOS. Bij presentator Mustafa Marghadi was zijn functie als presentator bij de NOS voor de respondenten daarbij ook reden om hem als betrouwbaar te achten.

5. Conclusie en discussie

In dit hoofdstuk wordt een conclusie getrokken over het effect dat etnische afkomst heeft op de geloofwaardigheid van een presentator van een nieuwsprogramma. Het is door het beantwoorden van de deelvragen mogelijk om antwoord te geven op de hoofdvraag: *Wat is het effect van de etnische afkomst van een presentator van het nieuwsprogramma NOS op 3 op zijn geloofwaardigheid?* Het hoofdstuk wordt afgesloten met een discussie die een kritische reflectie biedt op het onderzoeksproces

5.1 Conclusie

Op basis van de deelvragen kan antwoord worden gegeven op de hoofdvraag: *wat is het effect van de etnische afkomst van een presentator van het nieuwsprogramma NOS op 3 op zijn geloofwaardigheid?* Op basis van het literatuuronderzoek in hoofdstuk 2 heb ik de eerste twee deelvragen kunnen beantwoorden: (1) *hoe wordt het concept van etnische afkomst geduid in de wetenschappelijke literatuur?* en (2) *hoe wordt het concept van geloofwaardigheid geduid in de literatuur?* Bij de etnische afkomst van een persoon gaat om zijn of haar land van herkomst (of waar een van de ouders geboren is) en de uiterlijke kenmerken die met dit land worden geassocieerd – zoals lichte ogen met Nederland en donkere ogen met ‘het Midden-Oosten’ (Ghorashi, 2006, p. 30).

De geloofwaardigheid van een ‘bron’ of *communicator - source credibility* - kan volgens de literatuur worden bepaald aan de hand van iemands *expertise* en *trustworthiness* (O’Keefe, 2002, p. 183; Beeson, 2011, p. 55). Geloofwaardigheid is niet iets waar iemand inherent over beschikt, het wordt iemand toegekend door anderen. Omdat iemands geloofwaardigheid afhankelijk is van anderen (respondenten), is het mogelijk dat iemand op basis van vooroordelen laag kan scoren op zijn of haar *expertise* of *trustworthiness*. Wanneer vooroordelen meespelen in de beoordeling van *source credibility* is er sprake van ofwel een *knowledge bias* ofwel een *reporting bias* (O’Keefe, 2002, pp 183-184).

In het geval een *knowledge bias* wordt de *expertise* van een *communicator* in twijfel getrokken – het wordt bij de *communicator* in twijfel getrokken of hij of zij in de positie is om de waarheid te weten (O’Keefe, 2002, p. 183). Bij de *reporting bias* wordt dan de *trustworthiness* van een *communicator* in twijfel getrokken – in hoeverre hij of zij geneigd zal zijn om de waarheid te vertellen.

Op basis van het empirisch onderzoek is het mogelijk om antwoord te geven op de derde en vierde deelvraag: (3) *hoe geloofwaardig worden de presentatoren van het nieuwsprogramma NOS op 3 geacht door de respondenten?* en (4) *in hoeverre wordt het nieuwsprogramma NOS op 3 als geloofwaardig geacht door de respondenten?* In 4.2.4 is te zien dat presentators Mustafa Marghadi en Biem Buijs ongeveer dezelfde scores hebben gekregen voor hun *source credibility*, respectievelijk een 6,8 en een 7,4. Er is sprake van een klein verschil tussen de scores, maar dat is verwaarloosbaar. De manieren waarop de respondenten tot deze scores zijn gekomen verschillen echter per presentator. De respondenten baseren zich bij Marghadi's *source credibility* echter meer op zijn functie bij de NOS waar de respondenten zich bij Buijs meer baseren op zijn uiterlijke kenmerken. Voor beide presentators is een deel van hun geloofwaardigheid te danken aan de NOS en het is in 4.2.5 dan ook te zien dat nieuwsprogramma *NOS op 3* – en de NOS als nieuwsinstituut over het algemeen – als geloofwaardig wordt ervaren, wat in lijn is met de opvatting dat nieuwsprogramma's een zekere inherente betrouwbaarheid dragen (Burton, 2005; Devroe, 2007).

Te zien is dat Buijs, van Nederlandse etnische afkomst, door de respondenten als meer inherent betrouwbaar wordt ervaren, hij ziet er 'betrouwbaar' uit. Het is bij Marghadi, van Marokkaanse etnische afkomst, in 4.2.1 echter te zien dat zijn betrouwbaarheid op basis van uiterlijke kenmerken in twijfel kan worden getrokken en er is dus sprake van een *reporting bias* (O'Keefe, 2002, p. 184). Ook wanneer het gaat om *expertise* zijn de respondenten over het algemeen positiever over Buijs dan over Marghadi, maar dat is vooral te wijten aan een verspreking die Marghadi maakt. Door deze verspreking trekken de respondenten in twijfel hoe geïnformeerd Marghadi is en heeft hij voor dit aspect van *source credibility* een relatief lage score ontvangen (gemiddeld een 5.5). Te zien is ook dat de presentator van NOS op 3 van Nederlandse etnische afkomst, Biem Buijs, door tien van de zestien respondenten als meest geloofwaardig wordt geacht.

Door het beantwoorden van de deelvragen is het mogelijk om antwoord te geven op de hoofdvraag: *Wat is het effect van de etnische afkomst van een presentator van het nieuwsprogramma NOS op 3 op zijn geloofwaardigheid?*

In de Verenigde Staten kan er worden gesproken van *White as default setting*, maar ook in Nederland is te zien dat 'wit als norm' speelt (Garner, 2006, p. 3; Ghorashi, 2006, p. 30; Verkuyten, 2010, p. 72; Cananau, 2015, p. 2). Uit het onderzoek is gebleken dat wanneer

men niet aan deze ‘witte Nederlandse norm’ voldoet, het in ieder geval als gevolg heeft dat hij of zij als minder geloofwaardig wordt ervaren - van de norm afwijken kan dus nadelig zijn voor je geloofwaardigheid (Dixon & Linz, 2000). Een opvallende uitkomst van het onderzoek is ook dat wit zichtbaar ‘de norm’ is in de antwoorden die de respondenten hebben gegeven, waar een presentator van Nederlandse afkomst als “gewoon” wordt beschreven. Dit is in lijn van de opvatting dat in het Westen, en dus in Nederland, een ‘wit uiterlijk’ onzichtbaar is – je bent dan niet ‘wit’, maar ‘gewoon Nederlands’ (Garner, 2006, p. 6; Ghorashi, 2006, p.30; Wang, 2006, p. 12; Verkuyten, 2010, p. 72; Araujo & Maeso, 2015, p. 6).

De uitkomsten van het onderzoek zijn ook indicatie voor het bestaan van een *White Fantasy* in Nederland, waar bepaalde identiteiten als ‘gepast’ en ‘ongepast’ kunnen worden beschouwd (Shadid, 1998, p. 34; Arber, 2008, p. 64). Hoewel de respondenten niet expliciet de presentator van Nederlandse afkomst als meer gepast beschouwden dan de presentator van Marokkaanse afkomst is wel te zien dat een Marokkaanse afkomst niet binnen het verwachtingspatroon van een nieuwslezer ligt. Het is dan ook naar voren gekomen dat er zeker sprake is van het categorale denken omschreven door Ghorashi (2010, p. 13) en Shadid (1998, p. 164). Onderbewust is er sprake van het indelen in sociale categorieën, in dit geval Nederlands en ‘niet Nederlands’.

Officieel wordt er in Nederland niet meer van ras gesproken zoals dat wel het geval is in de Verenigde Staten, maar het is te zien dat er wel degelijk sprake is van discriminatie op basis van uiterlijke kenmerken en etnische afkomst (Wekker, 2002, p. 30; Essed & Trienekens, 2008, p. 55; Andriessen et al, 2010; Andriessen et al, 2014). Waar *non-White Americans* in de Verenigde Staten minder socioeconomische voordelen genieten dan *White Americans* is te zien dat Nederlanders met een ‘niet-Nederlandse’ afkomst en uiterlijke kenmerken in ieder geval worden gediscrimineerd als het gaat om hun geloofwaardigheid (Mills, 1999; Andriessen et al, 2014; Gurn, Sorensen, Lopez & Nagda, 2015, p. 41).

Het effect van de etnische afkomst van een presentator van het nieuwsprogramma *NOS op 3* op zijn geloofwaardigheid is dus dat een etnische afkomst die buiten de ‘witte Nederlandse norm’ valt als minder geloofwaardig wordt gezien dan een etnische afkomst die binnen deze ‘norm’ valt.

5.2 Discussie

Dit onderzoek is exploratief van aard en derhalve heb ik met zestien respondenten gewerkt. De conclusies die op basis van interviews met zestien respondenten zijn getrokken zijn geenszins representatief voor een grotere groep en het is voor de validiteit van de resultaten dan ook aan te raden om het onderzoek op grotere schaal uit te voeren. De respondenten zijn daarbij geselecteerd op leeftijd, opleidingsniveau en etnische afkomst wat heeft geleid tot een zeer *limited gaze* binnen het onderzoek (Denzin & Lincoln, 2007). Van deze *limited gaze* was overigens niet alleen sprake bij de respondenten, ook bij mij als onderzoeker is er sprake van een *limited gaze*.

In de opzet van het onderzoek hebben alle respondenten eerst het fragment met Marghadi gezien en daarna het fragment met Buijs. Het is hierdoor mogelijk dat er sprake is van een *question order bias* aangezien de respondenten bij het tweede interview (na het fragment van Buijs) al meer informatie hadden betreft de vragen die ze moesten beantwoorden en wat het doel van het onderzoek was (Schwarz & Hippler, 1995).

De fragmenten die ik in dit onderzoek heb gebruikt verschillen van inhoud, daarbij zijn de presentatoren anders gekleed en hebben zij een andere haarstijl. Uit de commentaren van de respondenten is gebleken dat deze zaken hebben meegespeeld in de scores die zijn de presentatoren hebben gegeven. Voor mogelijk vervolgonderzoek is het dus aan te raden om dergelijke zaken gelijk te trekken – twee fragmenten met dezelfde inhoud en zaken als kleding op elkaar afstemmen.

Daarbij heb ik in de opzet de aanname gedaan dat de scores na het verlaat tonen van de presentatoren wezenlijk zouden verschillen van de scores van de respondenten die de presentatoren direct zagen (Hall, Goren, Chaiken & Todorov, 2009; Todorov, Pakrash & Oosterhof, 2009). Echter is gebleken dat de gemiddelde scores voor *source credibility* van beide groepen zo dicht bij elkaar liggen, dat het verschil verwaarloosbaar is en mijn aanname dus niet klopt.

Ten slotte is gebleken dat het voor de respondenten, ondanks een toegevoegde begrippenlijst, toch niet altijd duidelijk was wat werd bedoeld met bijvoorbeeld de vraag: “hoe onzelfzuchtig denkt u dat deze presentator is?”. Het is dan ook zeker bij het aspect onzelfzuchtigheid te zien dat er geen patroon zit in de scores en antwoorden van de respondenten. Het is voor mogelijk vervolgonderzoek dan ook aan te raden om alvorens

het interviewen de aspecten van *source credibility* met de respondenten door te nemen om dergelijke onduidelijkheden te voorkomen.

Bibliografie

André, S., Dronkers, J., & Fleischmann, F. (2008). *Perceptions of in-group discrimination by first and second generation migrants from different countries of origin in EU-member states*. Florence: European University Institute.

Andriessen, I., Fernee, H., & Wittebrood, K. (2014). *Ervaren discriminatie in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Andriessen, I., Nievers, E., Faulk, L., & Dagevos, J. (2010). *Liever Mark dan Mohammed: Onderzoek naar arbeidsmarktdiscriminatie van niet-westerse migranten via praktijktests*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Andsager, J., & Mastin, T. (2003). Racial and Regional Differences in Readers' Evaluations of the Credibility of Political Columnists by Race and Sex. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 80 (1), 57-72.

Araujo, M., & Maeso, S. (2015). *Eurocentrism, racism and knowledge. Debates on history and power in Europe and the Americas*. Basingstoke: Palgrave MacMilland.

Arber, R. (2008). *Race, Ethnicity and Education in Globalised Times*. Melbourne: Springer.

Arpan, L. (2002). When in Rome? The Effects of Spokesperson Ethnicity on Audience Evaluation of Crisis Communication. *The Journal of Business Communication*, 39 (3), 314-339.

Bangs, R., & Davis, L. (2015). *Race and Social Problems: Restructuring Inequality*. New York: Springer.

Barrett, L. (2014). *Part 2 More Dutch Stereotypes: How True are they?* [afbeelding]. Geraadpleegd op 5 november 2015, van <http://www.pcilanguages.com/wp-content/uploads/2014/01/stereotypes.jpg>.

Bashi-Treitler, V. (2013). *The Ethnic Project: Transforming Racial Fictions into Ethnic Factions*. Stanford: Stanford University Press.

Beatty, M., & Behnke, R. (1980). An Assimilation Theory Perspective of Communication Apprehension. *Human Communication Research*, 6 (4), 319-325.

Beesson, L. (2011). *Persuasion: Theory and Applications*. New York: Oxford University Press.

Bhopal, R. (2003). Glossary of terms relating to ethnicity and race: for reflection and debate. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 58 (6), 441-445.

Boeije, H. (2012). *Analyseren in kwalitatief onderzoek: Denken en doen*. Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.

- Bradley, P. (1981). The folk-linguistics of women's speech: An empirical examination. *Communication Monographs* , 48 (1), 73-90.
- Brodsky, S., Griffin, M., & Cramer, R. (2010). The Witness Credibility Scale: An Outcome Measure for Expert Witness Research. *Behavioral Sciences and the Law* .
- Burton, G. (2005). *Media and Society: Critical Perspectives*. Maidenhead: Open University Press.
- Cananau, I. (2015). *Constituting Americanness: A History of the Concept and its Representations in Antebellum American Literature*. New York: Peter Lang AG.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (sd). *Begrippen - Allochtoon*. Opgeroepen op oktober 12, 2015, van <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/methoden/begrippen/default.htm?ConceptID=37>
- de Bruin, J. (2005). Multicultureel drama?: populair Nederlands televisiedrama, jeugd en etniciteit. *Dissertatie* . Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.
- Denzin, N., & Lincoln, Y. (2007). *Strategies of Qualitative Inquiry*. Thousand Oaks: Sage.
- Devroe, I. (2007). Gekleurd nieuws? *De voorstelling van minderheden in het nieuws in Vlaanderen* . Gent: Universiteit Gent.
- Dixon, T., & Linz, D. (2000). Overrepresentation and Underrepresentation of African Americans and Latinos as Lawbreakers on Television News. *Journal of Communication* , 131-154.
- Essed, P., & Trienekens, S. (2008). 'Who want to feel white?': Race, Dutch culture and contested identities. *Ethnic and Racial Studies* , 31 (1), 52-72.
- Falcione, R. (1974). The Factor Structure of Source Credibility Scales for Immediate Superiors in the Organizational Context. *Paper gepresenteerd op de 'Annual Meeting of the International Communication Association'*. New Orleans.
- Fasching-Varner, K., Reynolds, R., Albert, K., & Martin, L. (2014). *Trayvon Martin, Race, and American Justice: Writing Wrong*. Rotterdam: Sense Publishers.
- Fitzgerald, K. (2014). *Recognizing Race and Ethnicity: Power, Privilege, and Inequality*. New York: Westview Press.
- Fredrickson, G. (2002). *Racism: A Short History*. Princeton: Princeton University Press.
- Frumkin, L. (2007). Influences of Accent and Ethnic Background on Perceptions of Eyewitnesses. *Testimony* . London.

- Fylan, F. (2005). Semi structured interviewing. In J. Miles, & P. Gilbert, *A handbook of research methods for clinical and health psychology* (pp. 65-79). Oxford: Oxford University Press.
- Garner, S. (2006). The uses of whiteness: what sociologists working on Europe can draw from US research on whiteness. *Sociology* .
- Gass, R., & Seiter, J. (2011). *Persuasion: Social influence and compliance gaining*. New York: Allyn & Bacon, Pearson.
- Ghorashi, H. (2010). *Culturele Diversiteit, Nederlandse identiteit en democratisch burgerschap*. Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Ghorashi, H. (2006). Paradoxen van culturele erkenning: Management van diversiteit in Nieuw Nederland. *Tijdschrift voor Genderstudies* , 4, 42-53.
- Grosfoguel, R., & Mielants, E. (2006). Minorities, Racism and Cultures of Scholarship. *International Journal of Comparative Sociology* , 47 (3), 179-189.
- Gurin, P., Sorensen, N., Lopez, G., & Nagda, B. (2015). Intergroup Dialogue: Race Still Matters. In R. Bangs, & L. Davis, *Race and Social Problems: Restructuring Identity* (pp. 39-62). New York: Springer.
- Hall, C., Goren, A., Chaiken, S., & Todorov, A. (2009). Shallow cues with deep effects: Trait judgements from faces and voting decisions. In E. Borgida, J. Sullivan, & C. Federico, *The Political psychology of democratic citizenship*. Oxford: Oxford University Press.
- Hesse-Biber, S., & Leavy, P. (2011). Focus group interviews. *The practice of qualitative research* , 163-192.
- Hijmans, E., & Kuyper, M. (2007). Het half open interview als onderzoeksmethode. In P. Lucassen, & T. Olde Hartman, *Kwalitatief onderzoek: praktische methoden voor de medische praktijk* (pp. 43-51). Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Hill, J. (2008). *The Everyday Language of White Racism*. Hoboken: Wiley-Blackwell.
- Hira, S. (2015). Scientific Colonialism: The Eurocentric Approach to Colonialism. In M. Araujo, & S. Maeso, *Eurocentrism, Racism and Knowledge: Debates on History and Power in Europe and the Americas* (pp. 136-153). New York: Palgrave Macmillan.
- Kennedy, R. (2008). *Sellout: The Politics of Racial Betrayal*. New York: Pantheon.
- Khiari, S. (2015). Scientific Colonialism: The Eurocentric Approach to Colonialism. In M. Araujo, & S. Maeso, *Eurocentrism, Racism and Knowledge: Debates on History and Power in Europe and the Americas* (pp. 93-113). New York: Palgrave Macmillan.

Koemans, M. (2010). 'White trash' versus 'Marokkaanse straatterroristen'. *Tijdschrift voor Criminologie*, 52 (2), 203-219.

Leurdijk, A. (1999). *Televisiejournalistiek over de multiculturele samenleving*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.

Lev-Ari, S., & Keysar, B. (2010). Why don't we believe native speakers? The influence of accent on credibility. *Journal of Experimental Social Psychology*, 1-4.

Lippi-Green, R. (1994). Accent, Standard Language Ideology, and Discriminatory Pretext in the Courts. *Language in Society*, 23 (2), 163-198.

Merriam, S. (2002). Introduction to Qualitative Research. *Qualitative Research in Practice: Examples for Discussion and Analysis* (1), 1-17.

Mills, C. (1999). *The Racial Contract*. Cornell: Cornell University Press.

Modood, T. (2005). *Multicultural Politics: Racism, Ethnicity and Muslims in Britain*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Mutsaers, P. (2015, juni 12). A public anthropology of policing: Law enforcement and migrants in the Netherlands S.I. . Tilburg.

Nagel, J. (2003). *Race, ethnicity and sexuality: Intimate intersections, forbidden frontiers*. New York: Oxford University Press.

Nan, X. (2009). The influence of source credibility on attitude certainty: Exploring the moderating effects of timing of source identification and individual need for cognition. *Psychology & Marketing* (4), 321-332.

O'Keefe, D. (2002). *Persuasion: Theory and research*. Los Angeles: Sage Publications.
Open Society Justice Initiative. (2002)

Gelijkheid onder druk: de impact van etnisch profileren. Opgeroepen op oktober 15, 2015, van Opensocietyfoundations.org:
<https://www.opensocietyfoundations.org/sites/default/files/gelijkheid-onder-druk-de-impact-van-etnisch-profileren-20131128.pdf>

Patrick, J., Pruchno, R., & Rose, M.S. (1998). Recruiting research participants: a comparison of the costs and effectiveness of five recruitments strategies. *The Gerontologist*, 38 (3), 295-302.

Patton, M. Q. (1999). Enhancing the quality and credibility of qualitative analysis. *Health services research*, 34 (2), 118-119.

Petty, R., & Cacioppo, J. (1986). *Communication and Persuasion: Central and Peripheral Routes to Attitude Change*. New York: Springer.

- Polkinghorne, D. (2005). Language and meaning: data collection in qualitative research. *Journal of counseling psychology* , 52 (2), 137-145.
- Rath, J. (1991). *Minorisering: de sociale constructie van 'etnische minderheden'*. Amsterdam: Sua.
- Redactie. (2014, december 14). *NOS-presentator uit kroeg gezet om Marokkaanse roots*. Opgehaald van AD.nl: <http://www.ad.nl/ad/nl/1039/Utrecht/article/detail/3811210/2014/12/14/NOS-presentator-uit-kroeg-gezet-om-Marokkaanse-roots.dhtml>
- Roosens, E. (1998). *Eigen grond eerst? Primordiale autochtonie. Dilemma van de multiculturele samenleving*. Leuven: Acco.
- Sarna, J. (1978). From Immigrants to Ethnic: Toward a New Theory of "Ethnicization". *Ethnicity* (5), 370-378.
- Schwarz, N., & Hippler, H. (1995). Subsequent questions may influence answers to preceding questions in mail surveys. *Public Opinion Quarterly* , 59, 93-97.
- Shadid, W. (2008). *De multiculturele samenleving in crisis: essays over het integratiedebat in Nederland*. Heerhugowaard: Gigaboek.
- Shadid, W. (1998). *Grondslagen van interculturele communicatie*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Shadid, W. (2009). Moslims in de media: de mythe van de registrerende journalistiek. In S. Vellenga, *Mist in de polder: Zicht op ontwikkelingen omtrent de islam in Nederland*. (pp. 173-193). Amsterdam: Aksant.
- Shadid, W. (25-01-2008). Zelfbeeld en opgedrongen identiteiten. *Mikadodebat*. Rotterdam.
- Siegrist, M., Earle, T., & Gutscher, H. (2003). Test of a Trust and Confidence Model in the Applied Context of Electromagnetic Field Risks. *Risk Analysis* , 24 (3), 705-716.
- Simons, H., Berkowitz, N., & Moyer, R. (1970). Similarity, credibility, and attitude change: A review and a theory. *Psychological Bulletin* , 73 (1), 1-16.
- Spencer, S. (2014). *Race and Ethnicity: Culture, identity and representation*. New York: Routledge.
- Stillwell, J., & van Ham, M. (2010). *Ethnicity and Integration: Understanding Population Trends and Processes - Volume 3*. Dordrecht: Springer.
- Todorov, A., Pakrashi, M., & Oosterhof, N. (2009). Evaluating Faces on Trustworthiness after Minimal Time Exposure. *Social Cognition* , 27 (6), 813-833.

- Twyman, M., Harvey, N., & Harries, C. (2008). Trust in Motives, trust in competence: Separate factors determining the effectiveness of risk communication. *Judgement and Decision Making*, 3 (1), 111-120.
- van den Breemer, A. (2015, juni 16). *Waarom wordt Bruce Jenner gevierd en Rachel Dolezal uitgekotst?* Opgehaald van Volkskrant Opinie: <http://www.volkskrant.nl/opinie/waarom-wordt-bruce-jenner-gevierd-en-rachel-dolezal-uitgekotst~a4078099/>
- Van der Valk, I. (2012). *Islamofobie en discriminatie*. Amsterdam: Pallas publications - Amsterdam University Press.
- Van Ginneken, J. (1998). *Understanding Global News: A Critical Introduction*. Houten: Bohn Stafley Van Loghum.
- Verkuyten, M. (1999). *Etnische Identiteit: Theoretische en empirische benaderingen*. Amsterdam: Het Spinhuis.
- Verkuyten, M. (2010). *Identiteit en diversiteit: de tegenstelling voorbij*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Walsh, A. (2013). *Science Wars: Politics, Gender, and Race*. New Brunswick: Transaction Publishers.
- Wang, L.-i. (2006). *Discrimination by Default: How racism becomes routine*. New York City: New York University Press.
- Weber, M. (1968). *Economy and society. An outline of interpretive sociology*. New York: Bedmeister.
- Wekker, G. (2002). Nesten bouwen op een winderige plek: Denken over etniciteit en gender in Nederland. *Tijdschrift voor Genderstudies*, 5 (3), 24-33.
- Wiegman, O. (1985). Two Politicians in a Realistic Experiment: Attraction, Discrepancy, Intensity of Delivery, and Attitude Change. *Journal of Applied Psychology*, 15 (7), 673-686.
- Willis, J., & Todorov, A. (2006). First Impressions: Making Up Your Mind After a 100-Ms Exposure to a Face. *Psychological Science*, 17, 592-598.
- Wolf, B., & Dahhan, N. (2014). *Medische communicatie en etnische diversiteit*. Assen: Koninklijke van Gorcum.
- Woodside, A., & Davenport, J. (1974). The Effect of Salesman Similarity and Expertise on Consumer Purchasing Behavior. *Journal of Marketing Research*, 11 (2), 198-202.
- Wyer, N. (2010). Selective Self-Categorization: Meaningful Categorization and the In-Group Persuasion Effect. *The Journal of Social Psychology*, 452-470.

Yancey, W., Ericksen, E., & Juliani, R. (1976). Emergent Ethnicity: A Review and Reformulation. *American Sociological Review* , 41 (3), 391-403.

Yang, P. (2000). *Ethnic Studies: Issues and Approaches*. Albany: State University of New York Press.

Bijlagen

Bijlage I – Overzicht screenshots van de fragmenten.

Fragment 1. Mustafa Marghadi, NOS op 3 kort van 29 mei 2015

Er was ook ander nieuws

1

Feyenoord moet zijn eerste Europese thuiswedstrijd zonder publiek spelen, dat is de straf van de UEFA omdat fans tijdens een wedstrijd een opblaasbanaan naar een zwarte speler gooide. "Da's racistisch" zegt de Europese voetbalbond, de club krijgt ook een boete van 100.000 euro.

2. Cuba is door de VS officieel geschrapt van de lijst van staten die terrorisme steunen, zolang Cuba op die lijst stond, konden er geen diplomatieke betrekkingen tussen de landen worden aangeknoopt. Het is een nieuwe stap in de verbeterende relatie tussen de landen die ruim 50 jaar lang heel vijandig was.

3. Een berichtje met een serie vreemde tekens kon je iPhone laten crashen, dat was al bekend, maar nu lijkt het probleem dieper te liggen. Ook je Apple Watch, iPad en iMac zijn niet meer veilig omdat ze met hetzelfde besturingssysteem werken. Da's nog niet alles, de bug slaat niet alleen toe via Whatsapp, sms en iMessage, maar ook via Twitter en Snapchat.

4.

Het gezicht van je overleden broer terugzien, dat was wel even gek voor de Amerikaanse Rebecca. Ze doneerde het gezicht van haar broer aan een man die er door een ongeluk geen meer had, drie jaar na de transplantatie ziet ze de man die haar broers gezicht heeft.

Rebecca: "This is.. the face that I grew up with."
Voice-over: "On another man."

Het hele verhaal lees je op onze website.

5.

In al het geweld van de Xbox, Playstation en Wii-spellen zou je denken dat de ouderwetste bordspelletjes ten dode zijn opgeschreven. Maar spellen als 30 seconds en Kolonisten van Ca-catan zijn juist populairder dan ooit. Op speciale beurzen, zoals de Docusim morgen in Amersfoort, presenteren uitgevers hun nieuwste spellen en bedenkers van spellen zien hun kans schoon.

Fragment 2. Biem Buijs, NOS op 3 kort 22 april 2015

En dit is een overzicht van het andere nieuws.

1.

Bezoekers zonder papieren mogen alleen nog worden opgevangen in vijf grote steden en in het Groningse Ter Apel. Da's de uitkomst van dagenlang overleg tussen regeringsleiders van VVD en de PVDA over de "bed, bad en brood-regeling".

Asscher: *“Uiteindelijk eh.. terug in plaats van perspectiefloos rondwalen door Nederland en wat goed is voor de samenleving op een manier die past bij het Nederland van nu.”*

Oppositiepartijen zijn bang dat er toch weer mensen op straat terechtkomen.

2.
Wel sirenes, maar weinig vertraging als je vandaag achter boze politieagenten aanreed.

Vertegenwoordiger politie: *“Op de wegen in Noordoost Nederland, daar was het wel echt beduidend drukker door die acties, maar zodra de politievoertuigen even van de weg gingen en het verkeer er weer doorlieten, nou dan begon het wel weer aardig door te rollen.”*

En het is niet de laatste actie van de politie, er staat voor de komende dagen nog meer gepland. De agenten willen een betere cao.

3.

In Ethiopië hebben tienduizenden mensen geprotesteerd tegen IS. De terreurgroep kwam afgelopen weekend met een video waarop Christelijke Ethiopiërs in Libië worden doodgeschoten en onthoofd. Het protest eindigde gewelddadig, de politie arresteerde zeker honderd mensen.

4.

Zware overstromingen in Australië, tijdens een heftige storm is de laatste dagen heel veel regen gevallen en dat was goed te merken op dit station in Sydney. Binnen drie kwartier werd het spoor een rivier.

5.

En het gaat niet lekker met de Mac. Wereldwijd verkocht McDonalds weer minder hamburgers. Vooral in Amerika gaat het slecht. Een van de redenen is dat steeds meer mensen gezond willen eten.

6.

Grote bonussen voor de top, niet groene investeringen en hoge rekeningkosten – het is voor veel mensen reden om over te stappen naar een nieuwe bank en nog veel meer mensen overwegen dat. Dat is vooral goed nieuws voor de kleine banken, zoals ASN bank.

Bijlage II – Vragenlijst

Introductie experiment:

De fragmenten die u krijgt te zien maken deel uit van het voormalige nieuwsprogramma NOS op 3. *NOS op 3* was wezenlijk anders dan het *NOS journaal* in de zin dat het uit kortere nieuwsitems bestond. Daarbij was *NOS op 3* gericht op een doelgroep van 18 tot 50-jarigen en probeerde daarmee het nieuws toegankelijker te maken voor een groot deel van de Nederlandse bevolking.

1. In hoeverre bent u persoonlijk betrokken bij de nieuwsfragmenten die u net heeft gezien?

Niet betrokken mag u beschouwen als algemeen nieuws en zeer betrokken als nieuws waar u persoonlijk mee van doen hebt.

niet betrokken 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10 zeer betrokken

2. In hoeverre denkt u dat deze presentator geïnformeerd is betreft zijn berichtgeving en waarom?

niet geïnformeerd 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10 zeer geïnformeerd

3. In hoeverre denkt u dat deze presentator ervaren is betreft zijn berichtgeving en waarom?

niet ervaren 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10 zeer ervaren

4. In hoeverre denkt u dat deze presentator gekwalificeerd is om dit nieuwsprogramma te presenteren en waarom?

niet gekwalificeerd 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10 zeer gekwalificeerd

5. In hoeverre vindt u dat deze presentator vaardig is in het presenteren van een nieuwsprogramma en waarom?

niet vaardig 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10 zeer vaardig

6. In hoeverre denkt u dat deze presentator intelligent is en waarom?

niet intelligent 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10 zeer intelligent

7. In hoeverre vindt u deze presentator betrouwbaar en waarom?

niet betrouwbaar 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10 zeer betrouwbaar

8. In hoeverre vindt u deze presentator eerlijk en waarom?

niet eerlijk 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10 zeer eerlijk

9. In hoeverre denkt u dat deze presentator open-minded is en waarom?

niet open-minded 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10 zeer open-minded

10. In hoeverre denkt u dat deze presentator redelijk is en waarom?

niet redelijk 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10 zeer redelijk

11. In hoeverre denkt u dat deze presentator onzelfzuchtig is en waarom?

niet onzelfzuchtig 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10 zeer onzelfzuchtig

12. Waar komt de presentator denkt u vandaan en waar baseert u dat op?

13. Zijn er nog (andere) zaken die u aan de presentator zijn opgevallen, zo ja, welke?

14. Welke presentator vond u het meest geloofwaardig en waarom?

15. In hoeverre vindt u NOS op 3 een geloofwaardig nieuwsprogramma (gebaseerd op de fragmenten die u nu heeft gezien en het mogelijk hebben gezien van uitzendingen op NPO 3) en waarom?

niet geloofwaardig 1 - 2 - 3 - 4 - 5 - 6 - 7 - 8 - 9 - 10 zeer geloofwaardig

16. Heeft u nog vragen of opmerkingen aan de hand van dit onderzoek?

Uitleg begrippen

Een aantal van de begrippen zullen misschien als vanzelfsprekend lijken voor u, maar een aantal misschien ook niet. Om ervoor te zorgen dat u de vragen zo compleet mogelijk kunt beantwoorden staat hieronder een korte uitleg van elk van de begrippen, dan weet u waar u op kunt letten of wat u is opgevallen en kunt u een weloverwogen score geven.

2. Betrokkenheid

In hoeverre iemand staat achter wat hij of zij zegt en doet - “hart heeft voor de zaak”.

2. Geïnformeerd

In hoeverre iemand kennis heeft van datgene waar hij of zij mee bezig is of over vertelt.

2. Ervaren

In hoeverre iemand eerdere ervaring heeft met wat hij of zij op dit moment doet en daardoor betere kennis heeft van de gang van zaken.

2. Gekwalificeerd

In hoeverre iemand bevoegd is om datgene wat hij of zij uitvoert ook daadwerkelijk uit te voeren (er kan hierbij worden gedacht aan een passende vooropleiding of kennis over een bepaald onderwerp).

2. Vaardig

Simpel gezegd hoe ‘goed’ iemand is in wat hij of zij doet.

2. Intelligent

In hoeverre iemand overkomt alsof hij of zij ‘slim’ is.

2. Betrouwbaar

In hoeverre iemand te vertrouwen is betreft zijn of haar uitspraken - is het waarschijnlijk dat iemand weet waar hij of zij het over heeft?

2. Eerlijk

In hoeverre iemand de neiging zal hebben om de waarheid te vertellen betreft de behandelen nieuwsitems.

2. Open-minded

In hoeverre iemand overkomt alsof hij of zij open zou staan voor nieuwe opvattingen - ook opvattingen die misschien niet direct bij deze persoon passen.

2. Redelijk

In hoeverre iemand overkomt alsof hij of zij een “gezond verstand” heeft en zijn of haar uitspraken doordacht doet.

2. Onzelfzuchtig

In hoeverre hij of zij niet alleen aan zichzelf maar ook aan anderen denkt - ter vergelijking: iemand die zelfzuchtig is, streeft over het algemeen vooral naar eigen gewin.

Bijlage III – Codeboom per presentator

Hoofdthema's Mustafa Marghadi

- Manier van presenteren
 - o Blick
 - Voorlezen
 - Zinnetjes geleerd
 - Geen achtergrondinformatie
 - Onervaren
 - Raar kijken
 - o Houding
 - Onzelfzuchtig
 - Plichtmatig
 - Niet natuurlijk
 - Stijve presentatie
 - Uitstraling
 - Harde werker
 - NIET star
 - Sarcastisch
 - o Emoties
 - Rustig
 - Emotieloos
 - Onverschillig
 - Verborgen
 - o Manier van spreken
 - Nederlands accent
 - Verspreking
 - Fijn stemgebruik
 - Manier van praten
 - Niet ingelezen
 - Weinig beleving in spreken
 - Teveel proberen (?)
 - Niet boeien
 - Articuleren
 - Monotoon
 - Presentator-stem
 - Goede timing
- Uiterlijke kenmerken
 - o Kleding
 - Netjes, maar niet te netjes
 - Verzorgd uiterlijk
 - o Gezicht
 - Close-minded
 - Star in uiterlijk
 - Wild uiterlijk
 - o Leeftijd
 - Jong
 - Leeftijd
 - Passend bij doelgroep
 - o Afkomst
 - Afkomst variatie
 - Niet-Nederlands uiterlijk
 - Geboren in Nederland
 - Specifiek in Nederland

- Moslim-achtergrond
- Derde-generatie allochtoon
- Verkaasd
- Open-minded door afkomst
- Nieuws –
 - Inherente betrouwbaarheid
 - Inherente betrouwbaarheid nieuws
 - Tv-factor
 - Veel in huis
 - Beeld van een presentator
 - Hoe een presentator moet zijn
 - Professionaliteit
 - Algemene kennis
 - HBO-niveau
 - Gekwalificeerd
 - Afspiegeling van je baan
 - Open moeten staan
 - Redelijkheid
 - Ingelezen
 - Context
 - Goede kwalificaties
 - Kennis van zaken
 - Niet typisch
 - Via-via
 - NOS
 - NOS-factor
 - NOS op 3 format
 - Niet formeel
 - Vergelijking met het NOS journaal
 - NOS journaal vergelijking
- Gewoon!

Hoofdthema's Biem Buijs

- Manier van presenteren
 - o Blick
 - Kijkt raar
 - Voorlezen (3)
 - o Houding
 - Accepterend
 - Actieve houding
 - Agressief
 - Ambitieuus
 - Denkt meer aan anderen
 - Geruststellend
 - Gespannen
 - Mimiek
 - Neutraal
 - (Niet oordelend)
 - Oprecht
 - Rust (!)
 - Serieus
 - Sceptisch
 - Van de regels
 - Voorzichtigheid
 - o Emoties
 - Eigen mening
 - Emotieloos
 - Onderwerpen doen presentator zelf niks
 - Zeker van zijn zaak
 - o Manier van spreken
 - Algemeen Beschaafd Nederlands
 - Boeien als vereiste
 - Duidelijk
 - Geen overtuiging
 - Gekwalificeerde spraak
 - Goed te volgen
 - Intonatie
 - Kan goed praten
 - Langzaam
 - Levendige spraak
 - Natuurlijk
 - Stemgebruik
 - Woordgebruik
- Uiterlijke kenmerken
 - o Kleding
 - Bril
 - Conservatief
 - Kleding
 - Nerd
 - Netjes
 - Onverzorgd (2)
 - Stoffig
 - Suf uiterlijk
 - Verzorgd (2)
 - o Gezicht

- Bourgondiër
- Dikkig
- Knuffelbeer
- Lichte ogen
- Lief uiterlijk
- Onschuldig
- Leeftijd
 - Jonger dan verwacht
 - Ouder (dan presentator 1)
- Afkomst
 - Afkomst
 - Gewoon uit Nederland
 - Hollander
 - Nederlands accent
 - Specifiek in Nederland

Nieuws –

- Inherente betrouwbaarheid
 - Geïnformeerd
 - Gekwalificeerd
 - Inherente betrouwbaarheid nieuws
 - Van hem wil je wat aannemen
 - Beeld van een presentator
 - Intelligentie
 - Academicus
 - Alfa student
 - Hij weet écht waar hij het over heeft
 - Ingelezen
 - Intelligentie
 - Kennis van zaken
 - Nieuws impliceert intelligentie
 - Open-minded door opleiding
 - Uit zijn hoofd
 - Voorbereid
 - Beroep
 - Geen typische nieuwsman
 - Hij heeft meer te vertellen
 - Hoe een presentator moet zijn
 - Je kan niet alles weten als presentator
 - Kloppend plaatje
 - Minder gekwalificeerd dan hij overkomt
 - Natuurtalent
 - Nieuwslezerstem
 - Passend beroep
 - Passie voor het nieuws
 - NOS
 - NOS op 3 format
 - NOS-factor
 - Vergelijking met het NOS journaal
 - Klinkt als NOS journaal
- Gewoon